

Analýza multioborového přístupu k problematice kreativní ekonomiky

Marta Doubková

Bakalářská práce
2008

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta managementu a ekonomiky

Ústav ekonomie

akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marta DOUBKOVÁ**

Studijní program: **B 6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Management a ekonomika**

Téma práce: **Analýza multioborového přístupu k problematice
kreativní ekonomiky**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Provedte rešerši literárních a jiných informačních zdrojů obsahově zaměřených na problematiku kreativní ekonomiky.

II. Praktická část

- Definujte obory a oblasti zkoumání, jež přispívají svými poznatky k rozvoji kreativní ekonomiky.
- Analyzujte multioborovost přístupu k problematice kreativní ekonomiky.
- Na základě analýzy sestavte přehled oborů, oblastí a autorů jež svými pracemi přispívají k poznání kreativní ekonomiky.

Rozsah práce: **40 stran**
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] FLORIDA, Richard. Cities and the creative class. New York : Routledge, 2004. 208 p. ISBN 0-415-94887-8.

[2] FLORIDA, Richard. The rise of the creative class : and how it's transforming work leisure, community, & everyday life. 1st paperback ed. New York : Basic Books, 2004. xxx, 434 p. ISBN 0-465-02477-7.

[3] HOWKINS, John. The creative economy : how people make money from ideas. London : Penguin Books, 2002. xviii, 263 p. ISBN 0-14-028794-9.

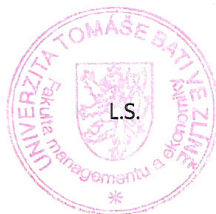
[4] KOHOUT, Pavel. Vitamíny pro ekonomický růst. Praha : Ekopress, 2006. 384 s. ISBN 80-86929-17-5.

[5] TOFFLER, Alvin; TOFFLEROVÁ, Heidi. Nová civilizace : třetí vlna a její důsledky. Praha: Dokořán, 2001. 125 s. ISBN 80-86569-00-4.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Jitka Kloudová, Ph.D.**
Ústav ekonomie
Datum zadání bakalářské práce: **21. března 2008**
Termín odevzdání bakalářské práce: **23. května 2008**

Ve Zlíně dne 21. března 2008

doc. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkan

Ing. Zuzana Dohnalová, Ph.D.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Předkládaná bakalářská práce pojednává o dynamickém a bouřlivém vzestupu kreativní ekonomiky. Popisuje změny, ke kterým došlo v hospodářských odvětvích, struktuře a velikosti společností, geografii, demografii, společnosti, ekonomice a kultuře. Dále předkládá poznatky týkající se kreativních průmyslů a jejich působení v USA, Evropské unii a Velké Británii. V analytické části definuje obory a oblasti zkoumání, jež přispívají svými poznatky k rozvoji kreativní ekonomiky, analyzuje multioborovost přístupu k problematice kreativní ekonomiky a na základě této analýzy sestavuje přehled oborů, oblastí a autorů, jež svými pracemi přispívají k poznání kreativní ekonomiky.

Klíčová slova: kreativní ekonomika, kreativní průmysl, kulturní zboží, kreativní třída, kreativita, faktory 3T, diversita, kreativní klastry.

ABSTRACT

This bachelor thesis is on dynamic and explosive rise of creative economy. It describes changes in various sectors of economy, structure and size of leading companies, geography, demographics, society, economy and culture. The bachelor thesis explains and translates information about creative economy and its effect in USA, European Union and Great Britain. In analytical section it defines sections and areas of research, which contribute to development of creative economy, it examines different attitudes of various sectors towards the problems of creative economy and on this basis explains, describes and analyses categories, areas and authors that contribute with their works to better understanding and interpretation of creative economy.

Keywords: creative economy, creative industry, cultural goods, creative class, creativity, 3T factors, diversity, creative clusters.

Dovoluji si touto cestou poděkovat paní doc. Ing. Jitce Kloudové, Ph.D. za metodické a odborné vedení při zpracování této bakalářské práce a za poskytnuté cenné rady v průběhu jejího zpracování.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 HISTORIE VZNIKU KREATIVNÍ EKONOMIKY	11
2 CHARAKTERISTIKA KREATIVNÍ EKONOMIKY	12
2.1 CHARAKTERISTIKA KREATIVITY	12
2.2 CHARAKTERISTIKA KREATIVNÍ TŘÍDY	12
2.3 CHARAKTERISTIKA KREATIVNÍHO PRŮMYSLU	13
3 KREATIVNÍ EKONOMIKA VE SVĚTĚ	15
4 KREATIVNÍ EKONOMIKA V USA	16
4.1 KREATIVNÍ SEKTOR USA	17
4.2 STRUKTURA „NOVÉ TŘÍDY“	17
5 KREATIVNÍ EKONOMIKA V EVROPĚ	20
5.1 BUDOUCNOST EVROPY V KREATIVNÍM VĚKU	22
6 KREATIVNÍ EKONOMIKA VE VELKÉ BRITÁNII	23
6.1 KREATIVNÍ PRŮMYSL VE VELKÉ BRITÁNII	23
6.2 ROZHODUJÍCÍ FAKTORY ÚSPĚCHU V KREATIVNÍ EKONOMICE VELKÉ BRITÁNIE	24
6.3 SROVNÁNÍ VELKÉ BRITÁNIE S EVROPOU A USA	25
7 SHRUTÍ	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
8 MAKROEKONOMIE	29
8.1 SYNTÉZA AUTORŮ	31
9 REGIONÁLNÍ POLITIKA	36
9.1 TEORIE REGIONÁLNÍHO RŮSTU	36
9.2 SYNTÉZA AUTORŮ	38
9.2.1 Role lidského kapitálu na regionálním růstu měst	40
9.2.2 Ekonomická geografie talentu, talent a regionální růst	41
10 SOCIOLOGIE	43
10.1 SYNTÉZA AUTORŮ	44
10.1.1 Diversita	45
10.1.2 Tolerance	47
10.1.3 Řízení kreativity	48
11 PSYCHOLOGIE	51

11.1	TVOŘIVOST.....	51
11.2	SYNTÉZA AUTORŮ.....	52
12	PEDAGOGIKA.....	55
12.1	SYNTÉZA AUTORŮ.....	55
	ZÁVĚR.....	58
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	60
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	65
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	66
	SEZNAM PŘÍLOH.....	67

ÚVOD

V posledních letech se začíná vydělovat nový typ konkurenční výhody. Jde o konkurenceschopnost založenou na kreativitě. Přestože je kreativita a její vazba na učení a zkušenosti běžně považována za podmínku vzniku a šíření inovací, zdůraznění samotné kreativity se patrně stává základem úplně nového směru s potenciálem tvorby nového ekonomického paradigmatu tzv. „kreativní ekonomiky“. [1] V této éře plné změn a globalizace se potvrzuje, že kreativita a inovace jsou hnací silou kreativní ekonomiky. Organizace a ekonomické regiony využívají kreativitu k vytváření výrazně vyšších příjmů a zajišťují vyšší stabilitu do budoucna. Kreativní ekonomika je jedinečná tím, že se opírá o neomezený zdroj, tj. lidskou kreativitu. Prolíná se makroekonomií a mikroekonomií s dopadem na celou ekonomiku a proto je důležitým zdrojem rozvoje. [33].

Základní cíl této bakalářské práce je proto analyzovat multioborový přístup k řešení problematiky rozvoje kreativní ekonomiky. Vedlejšími cíli je rozbor vztahu jednotlivých oborů ke kreativní ekonomice a rozbor získaných literárních zdrojů.

Teoretická část práce zpracovává literární poznatky obsahově zaměřené na problematiku kreativní ekonomiky. Z počátku nastiňuje vznik a důsledky jejího dynamického rozvoje po pádu tzv. nové ekonomiky. Popisuje změny, ke kterým došlo v hospodářských odvětvích, struktuře a velikosti společností, geografii, demografii, společnosti, ekonomice a kultuře. Dále je pozornost věnována charakterizování kreativity jako zdroje ekonomického růstu a kreativní třídy, jejíž koncentrace je motorem ekonomiky a konkurenceschopnosti měst a regionů. Dále předkládá poznatky týkající se kreativních průmyslů a jejich působení v celosvětovém měřítku se zaměřením na USA, Evropskou unii a Velkou Británii.

Praktická část je členěna do pěti kapitol, v nichž jsou definovány vědní obory, oblasti zkoumání a uvedeni autoři, kteří svými poznatky přispívají k rozvoji kreativní ekonomiky. První z nich zachycuje prostředí makroekonomie a podrobněji rozebírá teorii ekonomického růstu z pohledu kreativní ekonomiky. Druhá kapitola se zaměřuje na oblast regionální politiky s důrazem na rostoucí význam regionů, které hrají důležitou roli pro přilákání kreativní ekonomiky. Třetí kapitola definuje sociologii jako zdroj tvořivosti v souvislosti s tolerancí a otevřeností prostředí, přičemž neopomíjí ani řízení kreativity. Další kapitola se zabývá tvořivostí z pohledu psychologie. Poslední kapitola je věnována problematice oboru pedagogiky a jejího působení v kreativní ekonomice.

Závěr práce, který je z větší části pro svou objemnost uveden v příloze, vychází z předchozího analyzování multioborovosti přístupu k problematice kreativní ekonomiky a sestavuje přehled oborů, oblastí a autorů, jež svými pracemi přispívají k poznání kreativní ekonomiky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE VZNIKU KREATIVNÍ EKONOMIKY

Kreativní třída, kterou Richard Florida popsal v roce 2002 ve své knize *The rise of the creative class*, se začala v Americe formovat již na přelomu 50. a 60. let minulého století. Byla to doba, kdy se začala buržoazní kultura kapitalismu prolínat s bohémskou alternativní kulturou. Právě tyto dvě kultury zkombinovaly alternativní 60. léta a na výkon orientovaná 80. léta do jediného společenského étosu. Změny, které se právě v této době odehrály, byly z velké části způsobeny i rozvojem informačního věku. [3, s. 9-10] Ke změně došlo i ve velikosti společností. Podniky v sektoru třetí vlny mají sklon být mladé a pracovní jednotky uvnitř nich mají sklon být malé. V průměru investují více do R&D, výcviku, vzdělávání a lidských zdrojů. Neustále inovují a v důsledku toho se zkracují cykly života výrobku, předpokládá se rychlý obrat lidí, nástrojů i administrativních postupů. Největšími aktivy těchto firem jsou znalosti a dovednosti jejich zaměstnanců. [32, s. 76-78]

Současně s těmito sociálními změnami probíhaly i postupné změny ve všech hospodářských odvětvích. Ty se začaly projevovat již na začátku 20. století, kdy se americké a evropské ekonomiky přetransformovaly ze zemědělského systému na systém průmyslový. Nastal velký přesun lidí z venkovských komunit do rapidně vzrůstajících městských industriálních center. To zapříčinilo rozsáhlé změny v demografii, společnosti, ekonomice a kultuře. Dnes stojí Amerika a Evropa opět před rozsáhlou ekonomickou a kulturní transformací – tentokrát z průmyslové na kreativní ekonomiku. [17, str. 11]

To, že je kreativní ekonomika dynamickým a bouřlivým systémem potvrdil v 90. letech také pád tzv. nové ekonomiky, který se projevil prasknutím bubliny burzy provázenou rapidním pádem zásob technologických produktů a následnou recesí. [15, str. xxix] Nová ekonomika, podle tehdejšího pojetí, předpokládala nástup nové hospodářské formy založené na digitální revoluci zahájené masovým šířením komputelizace a nových komunikačních médií. Konjunktura, která však byla na začátku 90. let nastartována, skončila v roce 2001, kdy přecházela do recese. Do hospodářského vývoje rovněž zasáhly i události 11. září 2001, které zapříčinily značné hospodářské problémy. [27, s. 204-208]

Jak nám tedy historická data ukazují, trvalé sociální změny obvykle nenastanou v dobách, kdy ekonomika roste nebo je na vrcholu, jak tomu bylo ve dvacátých letech nebo devadesátých letech minulého století. Nastává právě v dobách krize jako byla třicátá léta minulého století a nebo nedávné období let 2000–2001. [15, str. xxx]

2 CHARAKTERISTIKA KREATIVNÍ EKONOMIKY

Kreativní ekonomika se zabývá transakcí jednotlivých kreativních produktů. Každá tato transakce má dvě, vzájemně se doplňující hodnoty. Nehmotnou hodnotou je duševní vlastnictví a hmotnou hodnotou je fyzický nosič.

Kreativní ekonomika (CE) se rovná hodnotě kreativních produktů (CP) násobených počtem transakcí (T). [19, s. xiv]

$$CE = CP * T \quad (1)$$

2.1 Charakteristika kreativity

“Creativity has become a driving force of economic growth. The ability to compete and prosper in the global economy goes beyond trade in goods and services and flows of capital and investment.” (Kreativita se stala hybnou silou ekonomického růstu. Schopnost být konkurenceschopný a prosperující v globální ekonomice prochází obchodem se zbožím a službami a je následována kapitálem a investováním. Marta Doubková). [17, s. 5]

Kreativita je přítomná ve všech úrovních podnikání. Od managementu podniku až po označování a výběr tvaru u každého vytvořeného produktu firmy. [19, s. xi] Je rovněž významným zdrojem přidané hodnoty, která vzniká v průběhu kreativního procesu. [1] Podstatně také zvyšuje produktivitu a v souvislosti s tím i životní standardy. [15, s. xiii]

2.2 Charakteristika kreativní třídy

V současnosti jsou pro ekonomický úspěch stejně tak podstatné nápady a znalosti, jako přírodní zdroje a finanční kapitál. Nehmotný svět představující informace se prolíná s materiálním světem peněz. Začínají se tak užívat pojmy jako „intelektuální kapitál“ a „kulturní průmysl“. [3, s.10]

Podle Floridy tuto kreativní třídu představují vědci, inženýři, designéři, architekti, pracovníci v oblasti vzdělávání, umění a zábavy. Jejich hlavní ekonomickou funkcí je vytváření nových myšlenek, technologií nebo nových kreativních obsahů. V širším pojetí se zde zahrnují i podnikatelé, profesionálové působící v oblasti práva, finančnictví či zdravotnictví. Florida zároveň tvrdí, že koncentrace právě těchto lidí je motorem ekonomiky a konkurenceschopnosti měst a regionů. [36]

Ve své knize dále uvádí, že základní součástí infrastruktury kreativní ekonomiky a důležitým zdrojem konkurenční výhody jsou univerzity, které představují motor regionálního ekonomického rozvoje (ve smyslu uplatnění výsledků výzkumu v komerčních inovacích a zakládání nových firem). Pro rozvoj regionu však samotná přítomnost univerzit nestačí. Je stejně tak nutná přítomnost úspěšných podnikatelů a rizikových investorů, jako i mladých lidí, přistěhovalců a bohémů. [39] V této souvislosti odmítá názor Kevina Kellyho, který ve své knize *New rules for the New economy* tvrdí, že díky rozvoji Internetu a komunikačních technologií geografické umístění ztrácí svůj význam. Podle Floridy rostoucí význam kreativní třídy potvrzuje pravý opak. [38]

Ekonomové a geografové vždy souhlasili s tím, že ekonomický růst se projevuje v určitých regionech, městech nebo jejich okolí. [15, s. 221] Kreativní třída opouští tradiční místa středisek průmyslu a vybírá si místa nová, s vysokou koncentrací tvořivých lidí, inovací a rostoucího high-tech průmyslu. Tato kreativní centra nevznikají na základě obvyklých ekonomických motivací, jako je například přístup k získání přírodních zdrojů nebo dopravních cest, ani díky daňovým úlevám či jiným pobídkám, které poskytují firmám místní vlády. [38] Jak již bylo naznačeno výše, pouze tyto faktory nejsou klíčem k dlouhodobému úspěchu. Zastánci teorie lidského kapitálu argumentují, že klíč k regionálnímu růstu nespočívá ve zmenšování nákladů v podnikání, ale v dotacích do vysoce vzdělaných lidí a do produktivity lidí. Toto seskupování lidského kapitálu je dokonce mnohem více důležitější pro ekonomický růst než sdružování společností. [15, s. 221]

2.3 Charakteristika kreativního průmyslu

Definice kreativního průmyslu podle britského „DCMS“ je následující:

„The creative industries are those industries that are based on individual creativity, skill and talent. They are also those that have the potential to create wealth and jobs through developing intellectual property.” (Kreativní průmysly jsou takové průmysly, které jsou založeny na individuální kreativitě, schopnostech a talentu. Jsou to průmysly, které mají potenciál vytvořit bohatství a pracovní místa díky rozvoji duševního vlastnictví. Marta Doubková) [8]

Mezi neustále se rozšiřující kreativní průmysly řadíme reklamu, architekturu, umění a trh se starožitnostmi, počítače a videohry, řemesla, design, návrhářství, film a video, hudbu, herecké umění, publikování, TV a rádio. [8]

S kreativními průmysly zároveň souvisí i pojmy jako „kulturní zboží“ či „kulturní služby“, které se často označují společným názvem „kulturní produkty“. Kulturní zboží je všeobecně označováno jako konzumní zboží, které je zprostředkováno pomocí nápadů, symbolů a způsobů života. Jako kulturní služby jsou nazývány aktivity, které uspokojují kulturní zájmy nebo potřeby. Do kulturních služeb například zahrnujeme propagaci představení a kulturních událostí, stejně tak i kulturních informací a knihoven, dokumentů a muzeí. Kulturní služby mohou být nabízeny zdarma nebo na komerčním základu. [42]

3 KREATIVNÍ EKONOMIKA VE SVĚTĚ

Ve většině měst na světě má globalizace značný vliv na sociální a ekonomickou transformaci. Právě tyto sociálně-ekonomické procesy doprovází rychlý pohyb mezinárodního kapitálu, neustále se zvyšující mobilita talentovaných lidí a pracovníků, jsou větší potřeby inovací a specializovaných služeb, stále více se zhušťují a dynamicky rozvíjejí sítě, které spojují v globálním trhu lokální místa s místy vzdálenějšími.

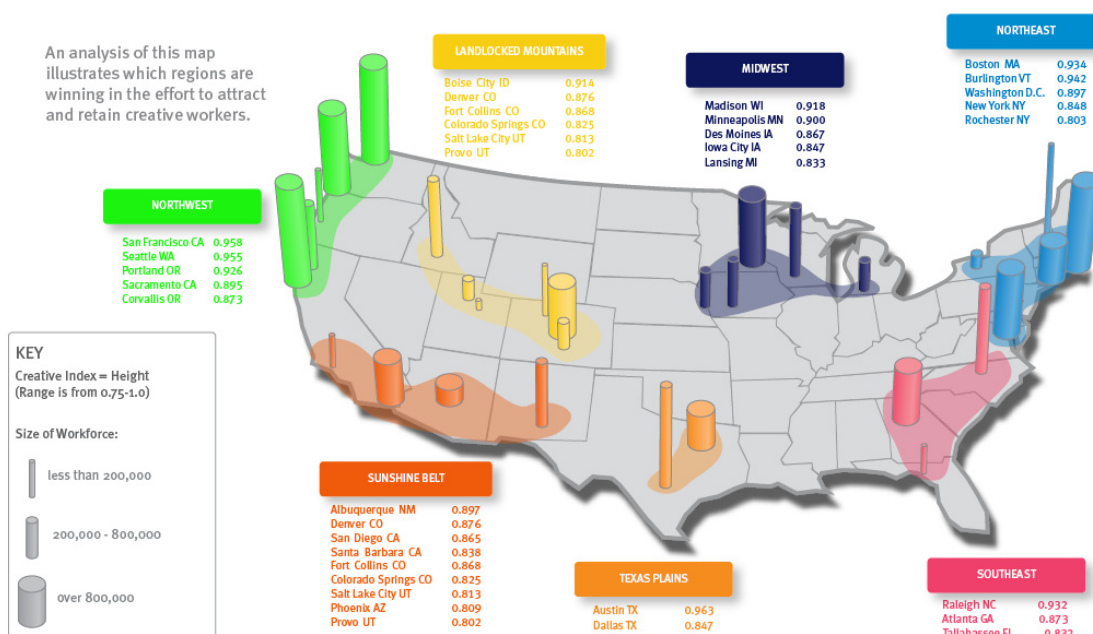
Světová města nyní stojí tváří v tvář ohromujícím ekonomickým změnám, které se odehrávají v globální ekonomice. Jednotlivé státy se potřebují odlišit tím, že světovému trhu budou nabízet specifické produkty a kreativní služby a získávat tak ve světovém ekonomickém řetězci produkce co nejlepší pozici. Pro trvale udržitelný ekonomický vývoj se snaží získávat co nejvíce talentovaných lidí a také zahraniční kapitál. Největším problémem, ve stále se měnícím prostředí, se jeví udržení konkurenceschopnosti. S rozvojem globalizace ekonomika světových měst se v několika minulých desetiletích rozvíjela z průmyslu zaměřeného na služby ke stále více se specializované a znalostně založené ekonomice. Postupně vznikly kreativní průmysly, které rozvíjí intelektuální vlastnictví a kreativitu. [12] Mezinárodní rozvoj kreativních průmyslů jim umožňuje do budoucna hrát důležitou roli na poli svobody vyjadřování, kulturní diversity a ekonomického rozvoje. Ačkoli však globalizace změn a nových technologií otvírají nové, vzrušující vyhlídky, současně se vytvářejí nové typy nerovnosti. Proti vzrůstající mezeře může bojovat zesilováním lokálních kapacit a zjednodušením přístupu ke globálním trhům v národní úrovni novými spolupráci, know-how, kontrolou pirátství a zvyšující se mezinárodní solidaritou. [9]

USA, která je stále ve vedoucí pozici, nezačínají dohánět světoví giganti jako je Indie nebo Čína, ale státy jako Finsko, Irsko, Kanada a Austrálie tím, že investují do univerzit a výzkumných center. Jako příklad může posloužit Nový Zéland, který ve Wellingtonu, v souvislosti s trilogií Pán prstenů, katalyzoval zcela novou technologii a zábavní průmysl. Dublin, Taipei, Bangalore, Dubai a další kreativní centra budují jejich vlastní ekonomický výklenek v naději, že získají globální talenty, včetně Američanů. [40]

4 KREATIVNÍ EKONOMIKA V USA

Spojené státy americké jsou ve vedoucí pozici kreativní ekonomiky. Je to dáno velkými investicemi do výzkumu a vývoje, podporou silného univerzitního systému, který si zakládá na otevřenosti a atraktivitě pro světově nejlepší kreativně smýšlející jedince. [15, s. 318] Tuto skutečnost potvrzuje i role, jakou hraje znalostní ekonomika na ekonomickém růstu. Pokud jde o prosperitu, je kvalitní vzdělání nezbytností a žádná z jiných zemí na světě to nedokazuje lépe než USA. „V nedávném průzkumu vědeckých kvalit světových univerzit obsadily americké univerzity 35 míst z prvních padesáti. Mezi deseti nejlepšími jsou neamerické pouze dvě: Oxford a Cambridge.“ [21, s. 20]

Za největší kreativní centra Florida označil San Francisco, Austin, Boston, San Diego, Seattle, Raleigh-Durham, Houston a Washington, protože mají vysokou úroveň inovačního a high-tech indexu, diverzity, ale také zároveň nižší než průměrnou úroveň sociálního kapitálu a průměrnou úroveň politické účasti. Právě tato města se umístila vysoko ve Floridově kreativním indexu a jsou tedy pro lidi velice přitažlivá. [13, s. 44,157] Na následujícím obrázku (Obrázek 1) lze názorně vidět, které regiony vítězí v získávání a udržování kreativních pracovníků.

Obrázek 1 Regiony, které vítězí v získávání a udržování kreativních pracovníků [4]

New York se svými více než 2,5 miliony kreativních pracovníků je ve výrazné vedoucí pozici před všemi ostatními městy USA. V kreativním indexu zaujímá celkově 9. místo. Do

rozvoje kreativních center USA výrazně zasáhly i události 11. září 2001, kdy velká část centra Manhattanu, domova pro některé z nejlepších kreativních pracovníků a inovačních firem, byla zničena teroristy. [13, s. 156-157,171]

4.1 Kreativní sektor USA

Kreativní sektor tvoří téměř polovinu všech příjmů v USA. Bohatství, které tato kreativní třída vytvořila, je ohromující: \$ 1,7 trilionu dolarů. Tuto hodnotu vytvoří výrobní sektor a sektor služeb dohromady. [15, s. xiv] Je však zároveň důležité si uvědomit, že je to právě ekonomika služeb, která je nosným pilířem kreativního věku. [15, s. xv]

Odhad USA ohledně kreativního průmyslu je následující: v současnosti vytváří 7 % globálního GDP, přičemž meziročně vzroste o 10 %. [28]

USA byla v roce 2003 hlavním importérem (\$ 13,7 bilionu dolarů) a druhým největším exportérem (\$ 7,9 bilionu dolarů) kulturního zboží. Nejdůležitějším odběratelem je Kanada, jejíž podíl mezi ostatními obchodními partnery USA se mezi lety 1994-2003 pohyboval mezi 31,5 % až 40,2 %. Toto dominantní postavení Kanady je způsobeno zejména členstvím v NAFTA, která poskytuje zvýhodněný přístup amerických produktů na kanadský trh. Dalšími obchodními partnery bylo např. Mexiko, Japonsko, Německo a Velká Británie. Největším dovozcem byla Čína. [20]

Důležitost kreativity se projevuje nejen ve vědě, ale především v R&D. [19, s. xi] Od počátku padesátých let minulého století se neustále zvyšují systematické investice do kreativity ve formě výzkumu a vývoje. Tyto investice vzrostly z pouhých \$ 5 bilionů dolarů v roce 1953 na více než \$250 bilionů dolarů v roce 2000. Tím, že se investovalo do výzkumu a vývoje, došlo každoročně také ke zvyšování počtu patentů. V letech 1900 až 1950 došlo k nárůstu počtu patentů z 25 000 na 43 000. Od roku 1950 do roku 1990 došlo k dalšímu nárůstu, tj. až na 150 000 patentů. Do roku 1999 se zvýšil počet patentů o 250%. [15, s. 44-45]

4.2 Struktura „nové třídy“

Americká ekonomika, ostatně jako všechny rozvinuté ekonomiky, pokračuje v rozvíjení kreativních sektorů. Během recese v letech 2000–2001 došlo během dvanácti měsíční periody ke ztrátě 1,2 milionu pracovních míst ve výrobním průmyslu, zatímco se však

průmysl a práce v kreativních odvětvích zvětšoval. Bylo vytvořeno 636 000 nových zaměstnání v manažerských, technických a dalších profesionálních pozicích. [15, s. 318]

Florida ve své knize „The rise of the creative class“ vyčleňuje z kreativní třídy super kreativní jádro, které zahrnuje vědce a techniky, univerzitní profesory, básníky a spisovatele, umělce, herce, designéry a architekty. Kromě tohoto kreativního jádra, se do kreativní třídy dále zahrnují kreativní profesionálové, kteří pracují v high-tech sektoru, ve finančních službách, v právnických a zdravotnických profesích, ale také i v business managementu. [15, s. 68]

Kreativní třída nyní zaměstnává 38,3 milionu Američanů, což je zhruba 30 % veškeré pracovní síly. Během dvacátého století, se počet pracovníků zařazovaných do kreativní třídy zvýšil z původních 3 milionů pracovníků v roce 1990 na více než desetinásobek. Kromě toho jsou jejich platy dvakrát vyšší než průměrný plat lidí pracujících v sektoru služeb. Jak lze vidět z grafu uvedeného níže, na přelomu dvacátého století kreativní třída tvořila pouze 10 % celkové pracovní síly. Teprve až v roce 1950 začal mírný nárůst. V roce 1970 počet kreativních pracovníků stoupl již na 20 %. Po krátkém poklesu přišel v roce 1999 strmý růst až k 30 %.

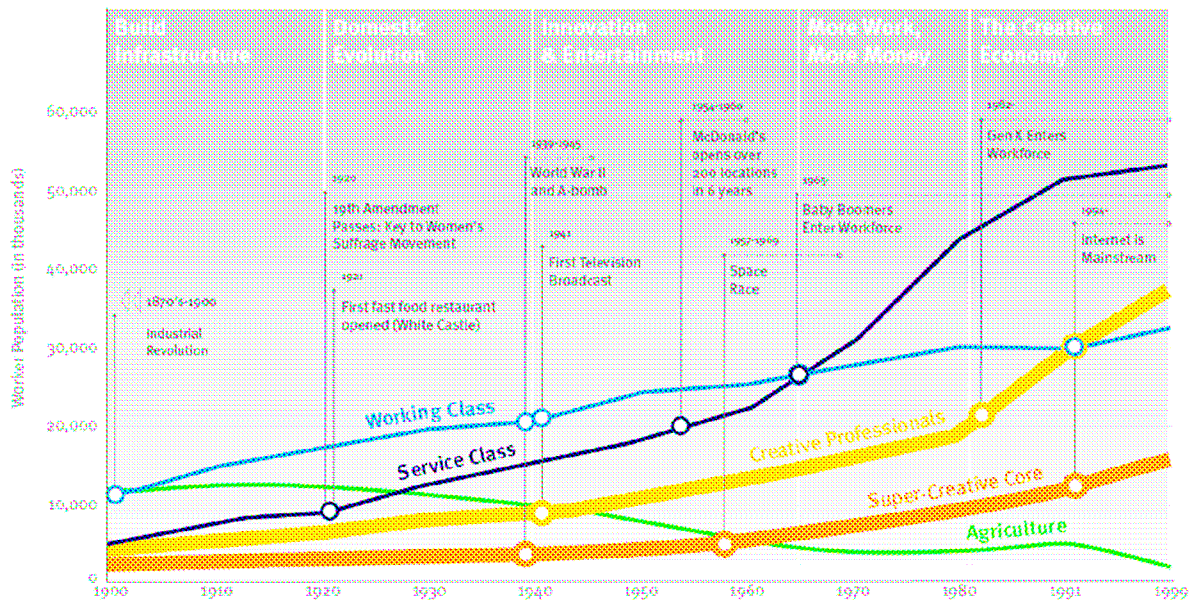
V centru kreativní třídy je **super kreativní jádro**, ve kterém pracuje 15 milionů pracovníků, kteří tvoří 12 % celkové pracovní síly. Během minulého století vzrostl jejich počet z pouhého 1 milionu pracovníků v roce 1900 na 2,5 milionu v roce 1950. V roce 1991 to bylo již dokonce 10 milionů pracovníků.

Třída služeb má zatím největší zastoupení. Se svými 55,2 miliony pracovníků (tj. 43 % celkové pracovní síly) je největší skupinou ze všech. Zahrnuje pracovníky ve zdravotnické péči, přípravě jídel, osobní péči a dalších, málo placených zaměstnáních.

Méně početnou skupinou je **dělnická třída**, která má 33 milionů pracovníků, tj. čtvrtinu pracovní síly USA. Pracovní náplní těchto pracovníků jsou produkční operace, doprava, zásobování, opravy, údržba a stavební práce. Nejvyššího procenta bylo dosaženo v roce 1950. Poté již docházelo k neustálému poklesu.

Nejmenší procento tvoří **zemědělství**, které se z původních 37 % v roce 1900 propadlo v roce 1999 až k 0,4 % celkové pracovní síly. [15, s. 74]

Jaký vliv měly události minulého století na formování růstu kreativní třídy znázorňuje následující obrázek (Obrázek 2).

Obrázek 2 Vývoj počtu zaměstnanců v letech 1900-1999 [4]

5 KREATIVNÍ EKONOMIKA V EVROPĚ

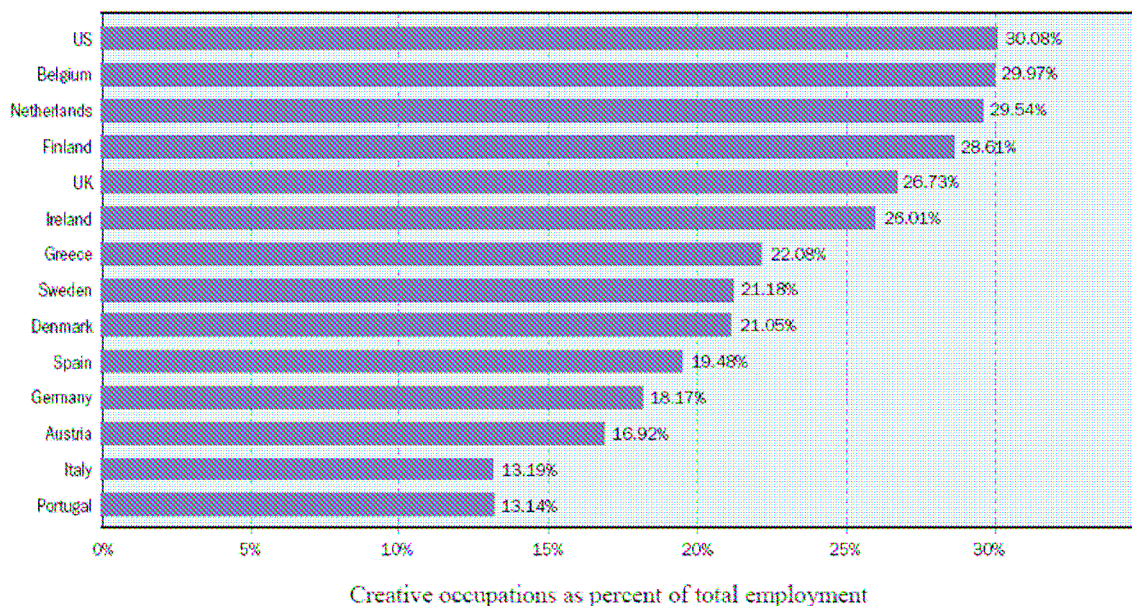
Evropský kulturní sektor díky dynamickému růstu vedl v průběhu devadesátých let k růstu na trhu pracovních sil. Během let 1995-2000 vzrostl v průměru počet zaměstnaných o 3 až 5 %. [41]

Kreativní sektor zaměstnává v Evropské unii 5,8 milionu pracovníků. Můžeme to přirovnat k 2,1 % veškeré zaměstnané populace. Zajímavé také je, že zatímco v celé Evropské unii klesal počet pracujících, v kreativních a kulturních sektorech se počet pracovníků zvýšil o 1,9 %. [11, s. 6]

V celkovém evropském trhu pracovních sil v roce 2002 (30 evropských států) kreativní sektor představuje 2,6 %. V zemích společenství EFTA zaujímá kreativní sektor 3 %, menší země jako Island 4,2 %, průměr EU-15 2,5 %, Velká Británie 3,2 % a Německo 2,7 %. Již menší hodnoty (2–2,2 %) vykazují evropské státy jako je Francie, Itálie, Belgie či Rakousko. Hodnoty nově přistoupených členů se pohybují okolo 2,1 %. [40]

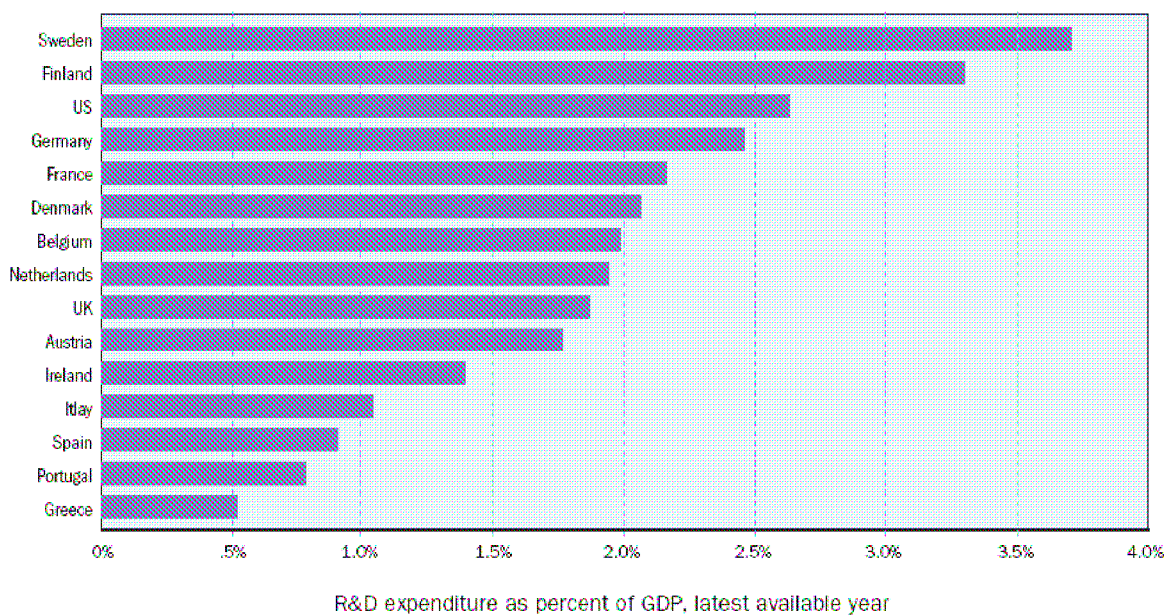
Ve srovnání s USA pouze v 7 ze 14 Evropských zemí kreativní třída dosahuje 25 % celkové pracovní síly. 30 % celkové pracovní síly, podobně jako v USA, mají pouze 3 země: Nizozemsko (29,5 %), Belgie (29,97 %) a Finsko (29,5 %). Kreativní třída převyšuje počet pracovníků zaměstnaných manuálně ve všech těchto zemích, včetně Velké Británie, Irska a Dánska.

Kreativní třída v Evropských zemích neustále roste. Nejlepší každoroční růst 7,6 % (od roku 1995) má Irsko, které předstihlo všechny evropské národy. Naproti tomu státy, jako je Itálie nebo Portugalsko, mají pracovníků v kreativní třídě méně než 15 % z celé pracovní síly. [17, s. 5,13] Vývoj počtu kreativních pracovníků v jednotlivých evropských zemích lze vidět na níže uvedeném obrázku (Obrázek 3).

Obrázek 3 Evropský kreativní index [17, s. 14]

I když jsou Spojené státy americké stále světovými leadery v oblasti technologie, začínají mu konkurovat některé ze severních Evropských národů jako je Finsko, Švédsko, Dánsko, Nizozemsko a Belgie. Je to dáno jejich značnými technologickými schopnostmi, neustálým investováním a výhodnou polohou spojenou se schopností zaujmout kreativní talenty zliberalizováním imigrační politiky. [17, s. 7] Vývoj výdajů R&D, jako procenta na celkovém GDP lze vidět na následujícím obrázku (Obrázek 4).

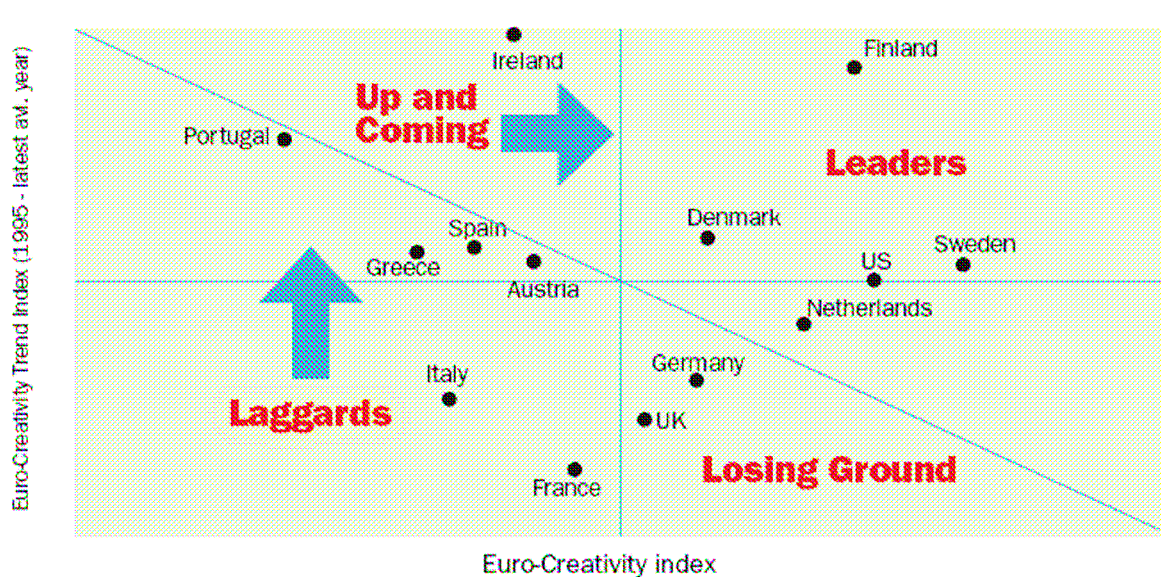

Obrázek 4 Indikátory technologie evropských národů [17, s. 22]

5.1 Budoucnost Evropy v kreativním věku

„The Euro-Creativity Matrix“ (Obrázek 5) je kombinací evropského kreativního indexu (ECI) a trendového evropského kreativního indexu. Ve 4 kvadrantech můžeme vidět pozici jednotlivých evropských států a USA:

- „Leaders“ – kombinace vysokého skóre ECI s vysokým poměrem kreativních schopností. Mezi přední země můžeme zařadit Finsko, Švédsko a Německo. Finsko a Švédsko mají dokonce lepší konkurenční postavení než USA. Mezi další úspěšné země řadíme Nizozemsko a Belgii.
- „Up and Comers“ – zde se projevuje menší ECI v kombinaci s relativně vysokým kreativním růstem. Jejich pozice se nadále upevňuje a vzrůstá. Jedinou zemí, která v této skupině převyšuje země ostatní, je Irsko. Projevuje se zde přiměřeně vysokým ECI v kombinaci s mimořádným růstem v základních kreativních schopnostech.
- „Losing Ground“ – tyto země mají relativně vysoký ECI, ale nedostatečně podporují růst kreativních schopností. Mezi tyto země řadíme především Velkou Británii a Německo.
- „Laggards“ – v této skupině se nacházejí země, které mají v nastávajícím kreativním věku velice obtížnou pozici. Kombinuje se zde nízký ECI s nízkým kreativním růstem. Patří sem země jako je Itálie, Španělsko, Rakousko, Portugalsko a Řecko. Překvapivě se zde nachází i Francie právě díky nízkým hodnotám ECI. [17, s. 38]

Obrázek 5 The Euro-Creativity Index [17, s. 39]

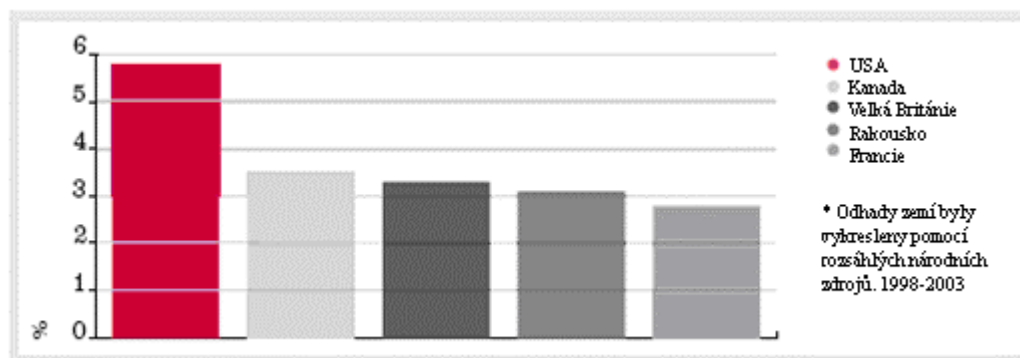
6 KREATIVNÍ EKONOMIKA VE VELKÉ BRITÁNII

Největší kreativní sektor z celé Evropské unie se nachází ve Velké Británii. Má silnou pozici, která jí pomáhá konkurovat zámořským trhům. Tvoří 7,3 % z ekonomiky, což je srovnatelné s velikostí poskytovaných služeb ve finančním průmyslu. Celkem tento sektor zaměstnává 1,8 milionu pracovníků. [30] I když USA má větší kreativní průmysly, Velká Británie se prosazuje i přes tuto skutečnost. [26] Podle posledních predikcí (z KPMG) by mohl do roku 2015 ve Velké Británii počet lidí pracujících v kreativním průmyslu dosáhnout 46 % a ve výrobě 136 %. [18]

6.1 Kreativní průmysl ve Velké Británii

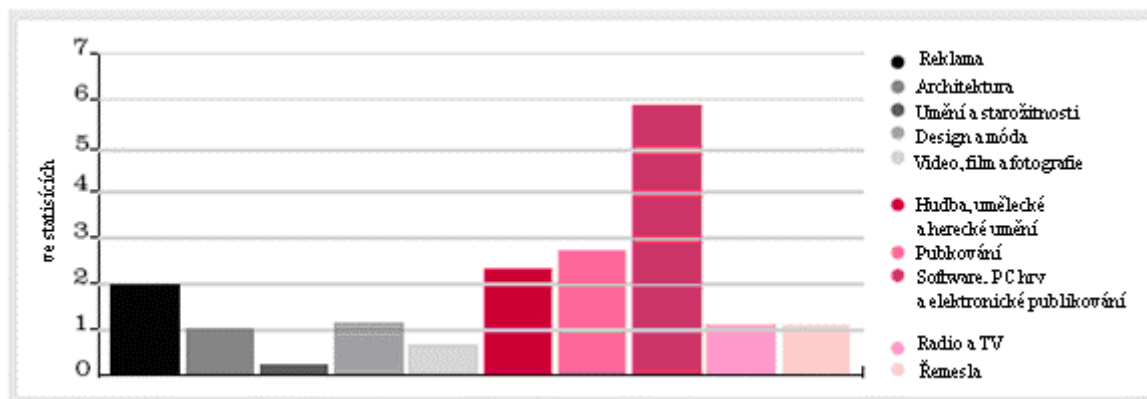
V roce 2004 se kreativní průmysl podílel na GVA Velké Británie 8 %, v roce 1997 4 %. Kreativní průmysl průměrně rostl mezi lety 1997–2004 o 5 %. Pro srovnání byl v tom samém období růst v globální ekonomice pouze 3 %. [18]

Jak již bylo řečeno výše, Velká Británie je ohledně kreativního průmyslu ve vedoucím postavení. Předběžný odhad podle OECD zní, že kreativní průmysl Velké Británie má největší podíl na GDP ze všech ostatních národů (Obrázek 6). [18]

Obrázek 6 Podíl kreativních průmyslů na GDP [vlastní zpracování dle č. 11]

Další důležitou roli sehrává kreativní průmysl na poli zaměstnanosti. V kreativním průmyslu Velké Británie pracuje celkem 1,8 milionu lidí, přičemž v některých průmyslech dosahuje roční přírůstek až 6 % (Obrázek 7). [18]

Obrázek 7 Počet pracujících v kreativních oborech [vlatní zpracování dle č. 11]

Tradičně nejlepší situace ohledně kreativních průmyslů je v Londýně. Celkem zde pracuje 600 000 lidí. Londýn je tedy centrem kreativních průmyslů Velké Británie. Z celkových 40 % všech kreativně zaměřených míst ve Velké Británii je to právě Londýn, který z nich má 29 %. Největší zaměstnanost je ve službách, financích a obchodu. Hlavní příčina proč je Londýn v předstihu před New Yorkem je důvod veřejného financování.

Nezanedbatelnou roli hraje kreativní průmysl i v exportu zboží a služeb. V roce 2004 přispíval £ 13 biliony liber do celkové bilance obchodu. Tvořil celkem 4,3 % celkového exportu. [18] UNESCO dále odhaduje, na základě skutečností uvedených výše, že je Velká Británie významným, světově největším exportérem kulturního zboží, který překonává dokonce i USA. V roce 2002 bylo z Velké Británie vyvezeno za \$ 8,5 bilionu dolarů kulturního zboží, zatímco z USA bylo vyvezeno pouze za \$ 7,6 bilionu dolarů. [11, s. 12]

Důležité je také sledovat vazby mezi kreativním průmyslem a ostatními průmysly a skutečnosti, které je vzájemně ovlivňují. Podle ONS dat, se v ekonomice Velké Británie 55 % kreativních produktů dodává do dalších průmyslů, včetně kreativního. Kreativní průmysly uzavírají kruh s firmami v široké ekonomice a mají nepřímý vliv na zaměstnanost a výstup a dále mají přímý vliv na přidanou hodnotu a zaměstnanost. [10, s. 14]

6.2 Rozhodující faktory úspěchu v kreativní ekonomice Velké Británie

Celkem existuje 8 rozsáhlých oblastí, které mají vliv na výkon jednotlivých kreativních průmyslů. Některé z nich mohou být ovlivněny vládou, jiné zase průmyslem.

- Poptávka – Růst a produktivita kreativní ekonomiky ve Velké Británii je ovlivněna velikostí a charakterem poptávky. Čím dříve se prosadí kultura, vyšší úroveň

vzdělání, rozvíjení kapacity jednotlivých britských měst, tím dříve se nabídne celé spektrum kulturních a kreativních zkušeností.

- Větší diverzita – Diverzita je jedním z kritických bodů k tomu, aby mohly kreativní průmysly úspěšně pokračovat. Průmysly potřebují diverzitu nutně k tomu, aby mohly jednat více systematicky o vnitřních procesech, které pomáhají k životu kreativní „playing field“ – je zřejmé, že kreativita vzkvétá díky inovacím a experimentům.
- Vzdělávání a schopnosti, které zajišťují rovnováhu a odpovídající vhodnou nabídku. Jsou zde cílem také vědomosti a schopnosti, které jsou schopny přeměnit, rozvinout a zkomercializovat kreativní myšlenky.
- Sítě – spojení kapacit – většina kreativních firem potřebují sdílet své znalosti a schopnosti pomocí počítačové sítě, přestože je zde hrozba reálného útoku především z internetu.
- Veřejný sektor – vhodný pro účely architektury, grantů a institucí – týká se po rozvíjení licencí a investování v kreativním průmyslu.
- Duševní vlastnictví – rámec duševního vlastnictví ve Velké Británii je rozhodný pro úspěch či neúspěch národních kreativních průmyslů. Vláda tvrdí, že zlepšení duševního vlastnictví spočívá v lepší informovanosti o nebezpečí kopírování a s tím souvisejícím vysokém penalizování.
- Zvyšování kapacity obchodu – patří sem firmy malé, či středně velké s potenciálem růstu. [30, s. 8]

6.3 Srovnání Velké Británie s Evropou a USA

Pokud srovnáme Velkou Británii s USA vidíme, že Velká Británie zaostává za USA pouze v množství kreativních průmyslů jako je například televize, hudba, reklama, publikování nebo software. Ovšem v architektuře, filmu a designu jsou v předstihu. Vystává také důležitá otázka, proč je Velká Británie lepší než ostatní státy Evropské unie. Přisuzuje se to 15-ti ročnímu růstu poptávky, která byla obzvláště vysoká. Dalším důvodem může být to, že ve Velké Británii je úředním jazykem angličtina. To je velkou výhodou na celosvětových trzích. Připívá k tomu zcela jistě i rozmanitost, otevřenost, tolerance, mnohonárodnost a demokracie, které jsou středem kreativity. Z celé Velké Británie je to jediný Londýn, který v těchto věcech může konkurovat americkému New Yorku. [5]

7 SHRNU TÍ

Kreativita se jeví jako jeden z nejdůležitějších zdrojů ekonomického růstu. Nejlepší způsob, jak pokračovat v prosperitě, je investování do kreativity ve všech jejích formách. Tzn. více investování do R&D nebo do zlepšování vzdělávání. Dále jsou požadovány rostoucí investice v multidimenziálních a rozličných formách kreativity: v umění, hudebním průmyslu, kultuře, designu a ostatních příbuzných oborech. Všechny tyto obory jsou propojeny a vzkvétají společně. Je však nutno podotknout, že pouhé vyvolání kreativity nemůže automaticky vyřešit problémy. [15, s. 320-325]

V této souvislosti Florida také uvádí negativa rostoucího počtu kreativní třídy. Dochází například ke geografické segregaci např. ve formě vylidňování venkova. To je způsobeno přesunem kreativních pracovníků do větších měst. Další hrozbu tvoří pokles významu pevných společenských vazeb. [37]

Růstem kreativní globální ekonomiky dochází ke změně pravidel, podle kterých se dříve řídila mezinárodní konkurence. Lze uvést 4 velmi důležité směry:

1. Talent se stává základním faktorem produkce. Ekonomická výhoda jednotlivých států se již neodvíjí od množství přírodních zdrojů, surovin, obchodu se zbožím a službami a nezávisí ani na velkých továrnách či rozšiřujících se spotřebitelských trzích. Ekonomickou výhodou je v současné době kreativní talent. Jako výborný příklad mohou posloužit firmy Google a Yahoo, E-bay nebo také Sun Microsystems, které byly spoluzaloženy nerodilými Američany.
2. Významnou roli v kreativní ekonomice zaujímají regiony. Technologie sice umožňuje rozšiřování a decentralizování ekonomické aktivity, ale v kreativní ekonomice zaujímají důležitější roli geografické klastry a seskupování. Nevýhodou světové ekonomiky však je, že má jen relativně málo těchto regionů. Některé z nich jsou však obrovské a jako příklad můžeme uvést New York, Londýn, Paříž a Tokio. Centry vědy a technologie jsou San Francisco a Boston. Mezi silná a výkonná města řadí Florida Taipei a Singapore. Dalšími významnými městy jsou například Sydney a Melbourne, Amsterdam a Dublin či Toronto a Vancouver.

3. Začínají se objevovat velké rozdíly mezi vysoce placenou a zároveň náročnou prací, vyžadující jisté schopnosti v kreativním sektoru, a mezi nízce placenou a nenáročnou prací, zejména v sektoru služeb.

4. S rostoucí kreativní ekonomikou jsou však stále více zřetelnější rozdíly mezi relativně malým počtem vyspělých států a zbytkem světa. Je to dáno tím, že kreativní centra ve světě se neustále rozvíjejí a rozšiřují a to na úkor chudých zemí a regionů, neboť více než polovina jejich vědců a techniků odchází do vyspělejších států. [14]

Z důvodu multioborovosti teorie kreativní ekonomiky bude následující část bakalářské práce zaměřena na definování oborů a oblastí zkoumání, jež přispívají svými poznatky k rozvoji kreativní ekonomiky. Poté bude analyzovat multioborovost přístupu k problematice kreativní ekonomiky a na základě této analýzy sestaví přehled oborů, oblastí a autorů, jež svými pracemi přispívají k poznání kreativní ekonomiky.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 MAKROEKONOMIE

Makroekonomie je jedním z vědních oborů ekonomické teorie, který se zabývá zkoumáním ekonomického systému jako celku. Sleduje vztahy mezi agregátními veličinami a popisuje, jak se tyto veličiny utvářejí, jaké faktory je ovlivňují a jakým způsobem je dosahováno ekonomické rovnováhy. Rovněž poskytuje základ pro provádění hospodářské politiky státu včetně fiskální a monetární politiky nebo zahraničně-obchodní politiky. Kreativní ekonomika z makroekonomie částečně vychází a využívá její poznatky především v oblasti **teorie ekonomického růstu a zdrojů ekonomického růstu**.

Předmětem teorií růstu je sledování ekonomické dynamiky z hlediska kvantitativních změn. V ekonomické literatuře lze nalézt různá metodologická paradigmat, které se rozčleňují na skupiny základní sociologické ekonomické analýzy, historické evoluční teorie, empiricko-statistické analýzy a exaktní modelové teorie. Mezi jednotlivými těmito přístupy jsou i odlišnosti z nich vyplývající. [34, s. 203-251]

Strategie růstu se v kreativní ekonomice soustředí především na využívání rozvoje potenciálu neomezených zdrojů, na rozdíl od zaměření tradičních zpracovatelských průmyslů, jejichž prioritou je optimalizování omezených zdrojů. [33]

Nový model ekonomického růstu, který je založen na myšlenkách a kreativitě ukazuje, jak kreativita snižuje nedostatek, jež se projevuje v menším uspokojení potřeb.

Základní poznatky:

- kreativita je nejdůležitějším faktorem produkce, protože integruje nápady do práce a kapitálu,
- kreativita je imaginární, nehmotnou a nevyčerpatelnou zdrojovou základnou,
- kreativita vede k nadbytku, protože těží ze zákona rostoucích výnosů.

Kreativita a faktor práce

Bez jakéhokoliv dodatečného poskytnutí práce a kapitálu jsou kreativní nápady přidané k práci schopny zvýšit produkci.

$$\text{Hodnota produkce} = \text{množství práce} + \text{kreativita} \quad (2)$$

Kreativita a kapitál

V klasické ekonomice se vychází z omezenosti zdrojů. Existující zdroje zahrnují jak omezené, tak i neomezené zdroje. Stagnaci a pokles ekonomického růstu můžeme obvykle očekávat s vyčerpáním omezených zdrojů. Ovšem nyní kreativita a technický pokrok nabízí možnost přeskupení již stávajících zdrojů a dosažení tak trvale udržitelného rozvoje. Nápady integrované do nástrojů umožňují znásobit produkci, protože s technickým pokrokem nápady začínají tvořit rostoucí podíl na kapitálové struktuře. Jako důsledek rostoucího podílu kreativity se v celé ekonomice projevuje klesající tendence mezních nákladů všech faktorů produkce, tj. práce, kapitálu a kreativity. [25]

Novým pojetím teorie ekonomického růstu se zabýval Florida, který ve svém novém modelu 3T propojil technochologii, talent a toleranci, čímž rozšířil dřívější model ekonomického růstu, který byl založen na společnostech, zaměstnání a technologii.

Ekonomové již dříve určili **technologii** jako klíč ekonomického růstu. Byl to právě Robert Solow, který získal Nobelovu cenu za oddělení technologie jako hnací síly ekonomického růstu. Další ekonom Paul Romer polemizoval nad tím, že růst je vnitřní proces, založený na nepřetržitém narůstání a využívání lidských znalostí. Technologie byla ekonomy vždy identifikována jako důležitý motor ekonomického růstu. Často je o ní smýšleno jako o tradičním faktoru produkce. Technologie a talent jsou však na rozdíl od tradičních faktorů produkce (např. půdy, suroviny) vysoce mobilními faktory.

Druhou proměnnou ve Floridově modelu je **talent**, jehož zastáncem byl další nositel Nobelovy ceny Robert Lucas. Ten spolu s Edwardem Glaesarem z Harvard University uvádí, že růst je především důsledkem lidského kapitálu. Základní myšlenkou je spojení měst s rozšířením lidského kapitálu, protože taková místa, která mají větší koncentraci lidského kapitálu, rostou rychleji.

Třetí T – **tolerance** - je klíčovým faktorem k tomu, aby bylo místům umožněno mobilizovat a zaujmout technologii a talent. [13, s. 6-7].

Co ovlivňuje schopnost některých míst k zabezpečení přílivu těchto faktorů bude popsáno v následující kapitole zaměřené na regionální politiku.

8.1 Syntéza autorů

V polovině 20. století se zformovalo několik základních ekonomicko-historických modelů vývoje. V evropské oblasti převládal marxisticko-schumpeterovský model. Byl založený na syntéze sociálních vztahů spojených s tvůrčí schopností jedince. Oba výklady se shodují na myšlence existence endogenního ekonomického mechanismu, který vede k vývoji. **Schumpeter** (1987) ve své práci popisoval ekonomický systém, ve kterém existuje zdroj energie, který by sám od sebe porušil každou rovnováhu, které by se mohlo dosáhnout. Tvrdil, že v případě pozitivní skutečnosti musí existovat i čistě ekonomická teorie hospodářského vývoje opírající se pouze o vnější faktory, které pohánějí hospodářský systém z jedné rovnováhy do rovnováhy druhé. Druhou společnou základnou je podle **Marxe** (1954) i **Schumpetera** (1987) spojení technického a sociálního vývoje, kde hlavní úlohu sehrávají sociální momenty.

V USA naproti tomu převládal názor založený na **Veblenově** a **Commonsově** pojetí vývoje, jako momentu stavu institucí, které odrážely psychologické chápání individua a nebo také **Weberovo** chápání institucí a hodnotové orientace. [34, s. 203-210]

Marxův model byl založen na dialekticko-materialistickém pojetí světa, který zahrnuje i vztah člověka a prostředí. Základem vývoje je podle marxistů rozpor mezi výrobními silami a výrobními vztahy, přičemž jejich vzájemné působení může celkový vývoj urychlit nebo zpomalit. [34, s. 210-212]

Nejnámější reakcí na Marxův model je teorie **W. Rostowa** (1992) zabývající se stádii ekonomického růstu, členěných na tradiční společnost, přípravu ke startu, start, zrání a věk vysoké masové spotřeby. Rostow odmítá čistě ekonomické teorie růstu a dokládá, že ekonomické změny jsou důsledkem motivů a aspirací, které nemusejí mít ekonomický charakter. Rostow souhlasí s Marxovou myšlenkou, že hlavním hybným momentem člověka jsou jeho zájmy. Existuje zde vliv zájmů na kulturní, politický, sociální a ekonomický vývoj. Rovněž nepovažuje ekonomický sektor za dominantní, ale za jeden z mnoha. Mezi předchůdce řadíme **P. Druckera** a jeho industriální společnost. Další známé koncepce jsou spojeny se jmény **R. Arona** (1967) aj. **Galbraitha**. [34, s. 212-214]

Na podobné metodologii, jakou vyznával Rostow, je založený i koncept **A. Tofflera** a **H. Tofflerové** (2001), kteří vymezují 3 základní produkční zvraty, mezi které řadí neolitickou revoluci, průmyslovou revoluci a třetí vlnu na bázi vysokých technologií.

Od 70. let 20. stol. se začínal prosazovat nový přístup ekonomického vývoje **Douglase C. Northa** (1994), ve kterém se reinterpretuje v neinstitucionálním pojetí problematika ekonomických změn. Novost spočívá především v aplikaci konceptů transakčních nákladů, procesů učení, rozhodování za nejistoty explicitně na dané ekonomické procesy. V 70. a 80. letech došlo i k rozvoji historicko-ekonomických modelů, které byly založeny na marxistické metodologii. Tento přístup a jeho zformování provedl **R. Prebisch** (1950, 1981), který se zabýval otázkami světového obchodu. Ve svých pracích vytvořil teorii center a periferie. Do tohoto pojetí se výrazně zapojil i **Immanuel Walerstein** (1974) a **Andre Gunder Frank** (1998). [34, s. 214-216]

Matematicko-ekonomické modely růstu vychází ze tří hlavních faktorů, které ovlivňují předpoklady pro formulaci ekonomických procesů v matematické formě. Mezi ně patří interdisciplinarita, technizace a operativnost. Základní problém, který se v makroekonomické oblasti řešil, spočíval v jejím měření. Velkým metodologickým problémem jsou i veřejné služby a veřejné investice. V pracích **J. Krompharda** (1993) a **G. Köhlera** (1999) se můžeme dočíst o dalších metodologických diskusích na téma měření ekonomické aktivity směřující k likvidaci negativních externalit. [34, s. 216-219]

Keynesiánská revoluce změnila v minimálně třech skutečnostech dosavadní pojetí ekonomie. Mezi tyto skutečnosti řadíme aktivní roli peněz, princip efektivní poptávky a pojetí úspor. Uvedené skutečnosti reprodukce spojuje mechanismus multiplikátoru, který podle **J. M. Keynese** (1963) objasňuje, jakým způsobem mohou vést výkyvy v rozsahu investic k výkyvům celkové zaměstnanosti a důchodu a to v rozsahu značně větším, než jsou ceny. Keynesiánská teorie růstu vznikla respektováním výše uvedených principů a dynamizací Keynesovy teorie **Harrodem** (1939) a **Domarem** (1966). Hlavním principem v Harrodově práci je princip akcelerace a v práci Domara převládá princip multiplikační. Jako základní nedostatek Harrod-Dommarova modelu je shledávána skutečnost nedefinování mechanismu, pomocí něhož by bylo možné nastolit rovnováhu. Tento nedostatek se pokusily odstranit řady postkeynesovky zaměřených autorů, např. **N. Kaldor** (1956), **Kahn** (1963), **Pasinetti** (1962) či **Robinsonová** (1962). Nejznámější je model **N. Kaldora** (1957), jehož základ tvoří předpoklad, že mezní míra sklonu ke spotřebě je u držitelů mezd vysoká a opačně. [34, s. 225-231]

Neoklasické představy o ekonomickém růstu vyplývají z teorie výrobních faktorů. Podle neoklasické teorie růstu je růst závislý především na změnách kapitálu, pracovní síly a půdy, vzájemně násobených jejich mezní produktivitou. Nejznámějším neoklasickým modelem je Solowův-Swanův model, který je dílem nositele Nobelovy ceny za ekonomii **Roberta Solowa** (1956) a australského ekonoma **Trevora Swana** (1956) a zaměřuje se na jedné straně na růstovou úlohu úspor, kapitálové akumulace a populační expanze a na úlohu technického pokroku na straně druhé.

Na to, že však předpovědi Solowova modelu nejsou v souladu s empirií zejména z kvantitativního hlediska upozorňují **Mankiw, Romer a Weil** (1992). Tito autoři objevili celkově tři problémy, mezi které patří mezinárodní rozdíly v životní úrovni, konvergence ekonomik a výnosy z kapitálu jednotlivých ekonomik. Po těchto zjištěních se zdála být neoklasická růstová teorie popřena a začaly se hledat nové teorie.

Mezi autory nových modelů týkajících se překrývání generací s konečným časovým horizontem se řadí např. **Diamond** (1965). Na druhé straně byly také modely s reprezentativním jedincem maximalizující užitek od **Casse** (1965) a **Koopmanse** (1965), který navázal na práci **Ramseye** (1928). Byly to modely, které opouštěly některé základní předpoklady neoklasického modelu: exogenost technického pokroku a dostupnost stejné technologie pro všechny země. [34, s. 232-238]

Tvůrci nové teorie růstu se stali **Romer** (1989) a **Lucas** (1988), kteří spolu s dalšími vyvinuli novou teorii především s cílem definovat explicitní paradigmaty, ve kterých je dlouhodobý růst determinován v rámci endogenních modelů a ve kterých má vládní politika na dlouhodobý růst významný efekt. Nová teorie růstu se utvářela ve dvou fázích. V počáteční fázi **Romerova, Lucasova a Rebelova** (1991) díla navazovala na práce **Arrowa** (1962), **Sheskinskiho** (1967) a **Uzawy** (1965) s cílem spíše neoklasický růstový model doplnit a modernizovat. Druhou fází představuje explicitní zahrnutí R&D a nedokonalé konkurence do modelového rámce objevujícího se v pracích **Romera** (1987, 1990), **Grossmana** a **Helpmana** (1991) a **Aghiona** a **Howitta** (1992).

V centru neoklasického modelu stojí akumulace kapitálu v čase. Prvním ze způsobů jak vysvětlit vyšší podíl kapitálu na důchodu je předpoklad pozitivních externalit kapitálu. Tento přístup prosazovali již výše zmiňovaní **Romer** (1986) a **Lucas** (1988). Druhým

vysvětlením je argument, že kapitál je mnohem širší koncepcí, než s jakou uvažuje národní účetnictví. Podrobnost studií vlivu lidského kapitálu na růst prezentuje **Barro** (1992).

Konzervativní vysvětlení pomalé konvergence ve své práci poskytli **Barro a Sala-i-Martin** (1992), přičemž vycházejí z předpokladu, že úroveň technologie může být v různých zemích odlišná. Ve své práci se rovněž snaží modelovat její dynamiku.

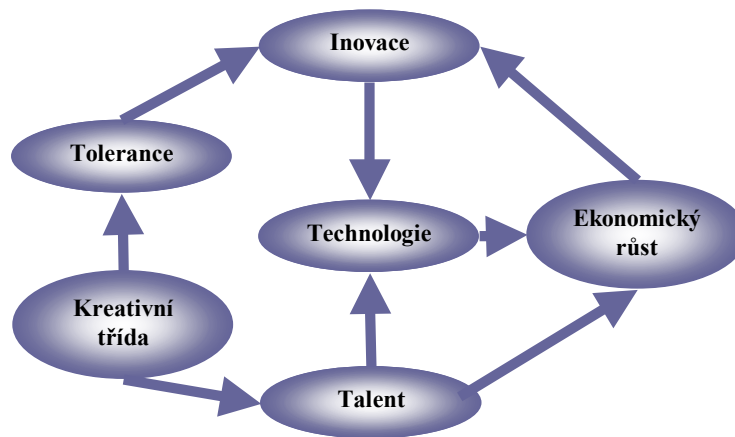
Nejjednodušší verzí endogenního růstového modelu je AK model, poté následuje Lucasův dvousektorový model. V Lucasově příspěvku k nové teorii růstu stojí investice do lidského kapitálu, které jsou alternativou k technickému pokroku. Při definování lidského kapitálu vychází Lucas z děl **Schultze** (1963) a **Bechera** (1964). Po modelové stránce vychází Lucas z **Uzawy** (1965). Lucasova práce má jeden velmi důležitý aspekt, který spočívá ve východisku z tradiční koncepce lidského kapitálu, v jejímž centru jsou interní výnosy jednotlivců či rodin a v centru jeho teorie jsou externí efekty lidského kapitálu. Lucas se snaží identifikovat tento kapitál i na mikroekonomické úrovni a využívá k tomu „ekonomii měst“ **Jane Jacobs** (1969). [34, s. 238-249]

Teoreticky nejpokrokovějším směrem moderní růstové teorie jsou modely R&D, které si všímají i mikroekonomických rozhodnutí. O této problematice, která propojuje teorii růstu s teorií monopolistické konkurence a snaží se rovněž exaktně popsat proces inovování, psala řada autorů jako byli **Rosenberg** (1996) či **Jorgenson** (1996).

Tento model dále rozvedl a popsal ve své práci i **Romer** (1987). Rozdíl mezi původním a jím popsaným modelem spočíval v tom, že růst znalostí není důsledkem externalit učení se ze zkušeností, ale z růstu variantnosti vstupů. Východiskem jsou tvrzení **Younga** (1928), který tvrdil, že růst je udržován především rostoucí specializací práce prostřednictvím rostoucí variantnosti aktivit. Dalším východiskem byl model **Dixita a Stiglitze** (1977), ve kterém se vyrábí skupina meziproductů. **Romer** (1990) dále ještě rozšířil model v tom smyslu, že firmy, které vstupují do nového sektoru meziproductů musí platit vnořené náklady vývoje produktu, což je kompenzováno monopolními rentami.

Romerův příspěvek umožnil vznik další skupiny vícesektorových modelů. Komplexní vícesektorový model prezentují např. **Aghion P. a Howitt P.** (1998). K dalším přístupům, které se zabývají vlivem vladní politiky, mezinárodního obchodu či finančních trhů na růst jsou práce **Barra, R. a Sala-i-Martin, X.** (1995), **Obstfelda, M. a Rogoffa, K.** (1996) či **Kejaka, M.** (1998). [34, s. 249-251]

Svou teorii ekonomického růstu **Florida** postavil na 3 faktorech, které nazývá 3T. Tyto 3T znamenají propojení technologie, talentu a tolerance. Ve srovnání s tímto modelem byl dřívější, tradiční model ekonomického růstu, založen na společnostech, zaměstnání nebo technologii. Florida s tímto modelem souhlasí, ale považuje ho za nekompletní. Následující obrázek (Obrázek 8) vysvětluje vzájemné působení 3T a ekonomického růstu. [17, s. 12]

Obrázek 8 Faktory 3T [vlastní zpracování dle č. 17]

Tento základní model růstu nazval Teorií kreativního kapitálu, která tvrdí, že ekonomický růst v dané lokalitě je řízen místními možnostmi kreativních lidí, tj. držitelů kreativního kapitálu. Na druhou stranu se však tato teorie radikálně neodklání od tradiční teorie regionu. V tradiční teorii je ekonomický růst v dané lokalitě řízen místními možnostmi firem, tj. držitelů hmotného kapitálu. Těžiště ekonomiky se však přesunulo z hmotného kapitálu, tj. půdy, provozu a zařízení, směrem ke kreativnímu kapitálu, tj. lidskému kapitálu, a proto se nyní věnuje větší pozornost tomu, kam se kreativní třída přesouvá, protože to určuje, které oblasti budou vzrůstat a které ne. [31]

Seznam všech na tuto problematiku se zaměřujících autorů včetně jejich děl je uveden v příloze (P I).

9 REGIONÁLNÍ POLITIKA

Regionalistika je rámcový a souhrnný vědní obor, který zkoumá vztahy, jevy a procesy v regionech s ohledem na komplexitu a souvztažnost. Vychází z geografie, přičemž se rovněž inspirovuje ekologií, demografií, ekonomii, sociologií, politickými a správními vědami, vědami o řízení, řeší regionální disparitu apod.

Teorie kreativní ekonomiky, která rovněž částečně vychází z oboru regionální ekonomiky, těží především z poznatků **ekonomie**, **regionální disparity**, **demografie**, a **sociologie** ve smyslu šíření talentu a otevřenosti k diversitě a toleranci .

9.1 Teorie regionálního růstu

Teorií regionálního rozvoje bylo vytvořeno poměrně mnoho. Lze je rozdělit podle několika obecných přístupů. Prvním z nich je **neoklasický přístup**, ve kterém je převažující teorií teorie regionální rovnováhy a jejím základním konceptem je používání nástrojů, které zvyšují mobilitu pracovních sil. Dalším je **keynesiánský přístup**, jehož teorie regionální nerovnováhy využívá nástroje, které podporují příliv investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů. Třetím přístupem v pořadí je **neomarxistický**, ve kterém rovněž převažuje teorie regionální nerovnováhy. **Neoliberální přístup** obsahuje teorii regionální rovnováhy i nerovnováhy, ve které se zaměřoval na podporu malých a středních firem, na decentralizaci kompetencí a neregulační opatření. Poslední, **institucionální přístup**, je zaměřený na teorii regionální nerovnováhy se zaměřením na podporu malých a středních firem, na šíření inovací, networking a gradualistickou proměnu místních institucí založených na učení. [2, s. 14]

Myšlenka růstu regionů na základě kreativity, která formuje města, není nová. Zmiňovala se o ní již před několika desítkami let řada vědců a výzkumných pracovníků, kteří identifikovali kreativitu a inovace jako jednu z hlavních řídicích sil na pozadí ekonomického rozvoje měst. Nyní se její myšlenka dostala znovu do popředí zájmu a došlo k jejímu dalšímu rozvoji, o který se zasloužil především Richard Florida. [24]

Ekonomický růst regionů je poháněn kreativními lidmi, kteří preferují místa, která jsou rozmanitá, tolerantní a otevřená novým myšlenkám. Rozmanitost roste úměrně s pravděpodobností schopnosti regionu zaujmout různé typy kreativních lidí. Jsou to právě regiony uvnitř kterých jsou kreativní lidé schopni vytvářet nové kombinace, zrychluje se zde

tok znalostí a současně je tato koncentrace kreativního kapitálu schopna dále udávat vedoucí pozice v inovaci, high-technologii, formuje podnikání, dává příležitost vzniku pracovním místům a samotnému ekonomickému růstu. [6] Schopnost rychle mobilizovat talent je obrovským zdrojem konkurenční výhody společností. [15, str.27-37]

Některé pohledy na tuto problematiku tvrdí, že místa zůstávají důležitá především z důvodu snahy firem se seskupovat. Tyto názory vychází z klíčové práce Afreda Marshalla. [15, s. 220] Dělicí bod, ve kterém se výzkum Floridy rozchází z předchozími tvrzeními, je v tom, že se pokouší vysvětlit, proč se kreativní jedinci koncentrují pouze v určitých regionech. [24] Kreativní třída opouští tradiční místa středisek průmyslu a vybírá si místa nová, tzv. **kreativní centra**, která oplývají vysokou koncentrací tvořivých lidí, inovací a rostoucím high-tech průmyslem. Tato kreativní centra nevznikají na základě obvyklých ekonomických motivací, jako je například přístup k získání přírodních zdrojů nebo dopravních cest, ani poskytnutím daňových úlev či jiných pobídek, které poskytují firmám místní vlády. [38] Dříve platil předpoklad, že ekonomická úspěšnost je úzce spojena s výhodami, které tímto podpoří podnikání. Z toho důvodu tedy vlády začaly poskytovat daňové výhody a podporovat rozvoj silniční sítě. Zastánci teorie lidského kapitálu tuto problematiku rozvedli dále a tvrdí, že klíč k regionálnímu růstu nespočívá ani ve zmenšování nákladů v podnikání, ale v dotacích do vysoce vzdělaných lidí a do jejich produktivity. Toto seskupování lidského kapitálu je dokonce mnohem více důležitější pro ekonomický růst než sdružování společností. [15, s. 221]

Dalším důležitým bodem v ekonomické geografii je šíření **talentu**. Geografové se dříve zabývali především geografii pracovní síly, která byla chápána jako klíčový faktor v rozhodování firem o jejich umístění. Tento faktor v sobě rovněž zahrnoval i náklady na pracovní sílu a jejich kvalitu. [13, str. 87-90]

Kreativní centra tedy představují jednotný ekosystém, kde všechny formy kreativity – umělecké a kulturní, technologické a ekonomické – mohou zakořenit a vzkvétat. Kreativní lidé od nich očekávají velké množství kvalitních příležitostí, **otevřenost k diversitě a toleranci** a také samotné potvrzení jejich kreativity.

Teorie kreativního kapitálu říká, že regionální růst pochází z faktorů 3T ekonomického rozvoje. Proto, aby mohl být region úspěšný v inovacích a ekonomickém růstu, musí klást důraz na všechny tyto 3 faktory. [13, str.27-37]

9.2 Syntéza autorů

Jako hlavního autora neoklasických modelů regionálního růstu můžeme zařadit **Richardsona** (1979). **G.H. Borts** a **J.L. Stein** (1964), se zaměřovali na neoklasické jednosektorové a dvousektorové modely, jejichž jádrem je růst závisící dlouhodobě na množství kapitálu, pracovní síly a na technickém pokroku, krátkodobě pak přisuzují tempo růstu na vzdálenosti od stavu rovnováhy. Jako východisko navrhují automatickou tendenci k vyrovnání regionálních rozdílů a posílení vyrovnávacích mechanismů. [2, s. 67]

Mezi hlavní autory další teorie „nové ekonomické geografie“ můžeme zařadit **P.A. Davida** (1985) a **W.B. Arthura** (1988), kteří se zaměřovali na QWERTY teorii, jejíž smysl spočíval v možnosti decentralizovaného rozhodování, které může vést k suboptimálnímu řešení. Uvedli, že k růstu může dojít kdekoliv, stačí jej pouze iniciovat. Další zkoumanou teorií byla teorie endogenního růstu **P. Romera** (1986) a **S. Rebelo** (1991), jejíž podstatou byla modifikace Cobb-Douglasovy produkční funkce na rostoucí výnosy z rozsahu, která byla rozšířena o ukazatel lidského kapitálu. Východiskem jsou pro ně státní zásahy, které mohou ovlivnit stavy, kterých může být dosaženo. Novou teorií obchodu se zabývali **P. Krugman** (1991 a, b) a **M. Porter** (1990), jejímž jádrem byla myšlenka přirozené tendence ekonomiky k samoorganizaci. Východisko viděli v podpoře specializace a meziregionálním obchodu. Poslední teorií je nová teorie růstu **R. Barra** a **X. Sala-i-Martina** (1995), která má neoklasický základ a tvrdí, že každá ekonomika má jiný stav rovnováhy. Řešení sledávají v aktivitě mezinárodních institucí, které podporují rozvojové země. [2, s. 75-76]

Další teorií je teorie jádro-periferie, ve které se stejně jako v předchozí teorii, rozvíjí další teorie. Autorem teorie kumulativních příčin je **G. Myrdal** (1957), který tvrdí, že jakmile vznikne rozdíl mezi regiony, další vývoj tyto rozdíly ještě více umocní. Východiskem je pro něj integrovaný rozvojový plán a investice. **A. Hirshman** (1958) se zabýval teorií nerovnoměrného rozvoje. Řešení vidí v posílení jádra a pomocí daňových úlev a úprav monetární politiky podpořit periferii. **F. Perroux** (1950) a **J. Boudeville** (1966) se zabývali teorií pólů a centry růstu a jako řešení navrhují dosažení růstu pomocí implantací hnacích odvětví. **D. North** (1955) pracoval s teorií exportní základny přičemž řešení spočívá v posílení exportních odvětví v regionu. Posledním autorem z této oblasti je **J. Friedmann** (1966), který řešil obecnou teorii polarizovaného rozvoje, ve které navrhoval decentralizaci a posilování městských regionů na perifériích. [2, s. 103]

Neo/post marxistická a strukturalistická teorie regionálního rozvoje obsahuje další řadu teorií. **D. Harvey** (1982) je autorem teorie krize, ve které vidí jediné řešení formou naprosté změny vztahů při výrobě a odstranění kapitalismu. **N. Smith** (1984), autor teorie nerovnoměrného rozvoje, navrhuje dělnické hnutí. **S. Holland** (1976) se zabýval teorií mezoekonomiky a navrhoval posílení regulační role státu, role odborů, posílení veřejného sektoru a také investice z veřejného i soukromého sektoru do zaostalých regionů. **A. Emmanuel** (1972) je autorem teorie nerovné směny a jeho návrh řešení spočívá v zavedení celosvětové daně z příjmu. **R. Vernon** (1966) a **A. R. Markusen** (1985) pracovali na teorii výrobních cyklů a teorii ziskových cyklů a jako řešení navrhovali nové mechanismy průmyslové politiky, kdy budou společenské náklady integrální součástí procesu rozhodování o postavení nebo uzavření závodu. [2, s. 124-125]

V regulační teorii lze nalézt **Lipietze** (1986), **Aglietta** (1979) a **Boyera** (1990), kteří řešení vložili do rukou státu, který má vytvořit sociálně spravedlivou a ekonomicky udržitelnou regulaci, která odpovídá stanovenému režimu akumulace. [2, s. 137]

Teorii prostorových dělb práce se zabýval **D. Massey** (1984, 1995), jehož návrh spočíval v radikální decentralizaci a změně společenskoekonomického systému. [2, s. 145]

Teorii regionálního rozvoje z pohledu institucionálních směrů se rozvinulo několik dalších teorií. **M. Piore**, **Ch. Sabel** (1984) a **A.J. Scott** (1988 a, b) se zabývali teorií flexibilní specializace a tvrdili, že stát má udržovat konkurenční prostředí a napomáhat k restrukturalizaci. **S. Brusco** (1982), **G. Becattini** (1978) a **Bagnasco** (1977) zavedli teorii výrobního okrsku a věřili, že by mělo dojít k vytváření společenských institucí, které budou podporovat malé firmy. Mezi významné teorie učících se regionů můžeme zařadit **B. A. Lundvalla** (1992 a, b), **R. Floridu** (1995) a **A. Saxeniana** (1994). [2, s. 168]

Klíčové práce **Alfreda Marshalla**, **Roberta Parka** či **Jane Jasobsové** napovídají o tom, že se problematika měst stala předmětem zájmu sociologů, ekonomů i urbanistů.

S nástupem tzv. nové ekonomiky panoval názor, že v budoucnosti již geografie nebude příliš důležitá. Způsobily to naděje upírající se k technickému pokroku. Zastáncem tohoto názoru byl i **Kevin Kelly** (1998), který ve své knize tvrdil, že nová ekonomika se řídí spíše prostorem nežli místem, a že se postupem času budou veškeré ekonomické transakce uskutečňovat v nově vytvořeném virtuálním prostoru.

Tento mýtus byl však již vyvrácen. Důležitým poznatkem je fakt, že to nejsou pouze lidé, kteří mají snahu zdržovat se blízko sebe. Tuto tendenci má ekonomika samotná. Již **Alfred Marshall** ve své práci tvrdil, že se firmy nacházejí v klastrech, aby tak získaly lepší produktivitu. Současnou variantu tohoto pohledu zastává i **Michael Porter** (1998, 2000) z Harvard Business School. Hnací silou ekonomického růstu jsou high-tech průmysly, znalostní základna a kreativita, které na sebe vzájemně působí a prolínají se mezi jednotlivými průmysly. Tuto skutečnost popsali například **Robert Park**, **E. Burgess a R. McKenzie** (1925), **Jane Jacobs** (1961, 1969, 1984), **Wilburk Thompson** (1965) a **Erwin Ullman** (1958), kteří označili města za inkubátory kreativity, inovací a nových průmyslů. [13]

9.2.1 Role lidského kapitálu na regionálním růstu měst

Teorie lidského kapitálu, stejně tak jako mnoho teorií o městech a městských částech, staví na pohledu **Jane Jacobs** (1984). Ta tvrdí, že města představují střed diversity a různorodosti, kreativity a inovací a měla by se proto snažit zaujmout kreativní jedince. Rovněž ekonom a nositel Nobelovy ceny **Robert Lucas** (1988) si povšiml toho, že efekty plynoucí z produktivity záleží především na spojení lidského kapitálu jakožto kritického faktoru regionálního růstu. Souhlasil s Jane Jacobsovou a tvrdil, že pokud se nebudou poskytovat dotace do lidského kapitálu, města nebudou ekonomicky silná.

Další řada studií, mezi nimiž je například i studie **Edwarda Glaesera** (1988, 2000) z Harvard University, **Jamese E. Raucha** (1993), **Curtise Simona** (1998) či **Vijay K. Mathura** (1999) rovněž dokazují, že lidský kapitál je centrálním faktorem v regionálním růstu. Napsal, že se firmy soustřeďují tam, kde mohou čerpat výhody plynoucí ze seskupení pracovní síly a ne, jak se tvrdilo dříve, z předpokladu, že čerpají výhody od svých zákazníků a dodavatelů. Jeho student **Spencer Glendon** (1998) se zaměřoval na souvislost mezi růstem měst a mírou lidského kapitálu. Jeho výzkum ukázal, že místa s větším množstvím talentovaných lidí rostou rychleji a mají lepší perspektivu zaujmout více talentů. [13, str.27-37]

Jak již bylo řečeno výše, teorie lidského kapitálu uvádí, že kreativní lidé jsou hnací silou ekonomického regionálního růstu. Z tohoto úhlu pohledu ekonomický růst nastane v místech, kde se nachází vysoce vzdělaní lidé. Je však důležité si uvědomit, že lidé již nečiní svá kariérní rozhodnutí na základně umístění firem, ale zdržují se na těch místech, která jim vyhovují a jsou rozmanitá. Seskupování lidského kapitálu je mnohdy dokonce více

důležitější pro ekonomický růst než seskupování společností. Tento názor zastává i **Ross DeVol** (1999) z Milken Institute, který řekl, že získání těchto lidí přiláká průmysly, které je zaměstnají a v závislosti na této skutečnosti budou investoři do těchto společností vkládat své peníze.

Floridova (2001) teorie kreativního kapitálu se liší od teorie lidského kapitálu ve dvou bodech. Podle **Floridy** je nová geografie kreativity charakteristická několika novými trendy. Kreativní třída se stěhuje pryč od tradičních společenství do míst, která nazývá kreativními centry. Tato centra mají nejen vysokou koncentraci kreativní třídy, ale rovněž i vysokou koncentraci kreativních ekonomických produktů ve formě inovací a růstu high-tech průmyslu, jsou charakteristická růstem regionální zaměstnanosti a populace. Dále také potvrzuje již dříve zmíněný fakt, že tato centra neprosívají jen díky přírodním zdrojům nebo dopravním trasám, ale díky tomu, že jsou schopna zaujmout kreativní jedince. [13, str.27-37] Ve svém výzkumu se rovněž zaměřil na základní měření povolání tak, aby se podíval na ekonomiku z širšího úhlu a na schopnost regionů. Tyto znalosti totiž poskytují zvláštní výhodu, která umožňuje regionům porozumět jejich základním možnostem a plánovat společně rozvoj a zaměřit se na další potřeby. Další přední urbanisté a ekonomové regionů jako **Ann Markusen** začali rozvíjet svá vlastní měření zaměstnání a na nich založený rozvoj. A tady se objevuje shoda v jejich významu. **Richard Florida** spolu s **Kevinem Stolarickem** a **Stevenem Pedigem** rozvinuli nástroje pro analýzu regionálních zaměstnaneckých klastrů, které mohou být efektivně využity v regionech pro určení jejich silných a slabých stránek a také k vytvoření strategie rozvoje. Kromě těchto výzkumů byly provedeny další testy týkající se vztahů mezi zaměstnáním a přístupem ke vzdělávání lidského kapitálu a růstu, který provedli **Gerard Marlet** a **Clemens van Woerkens** (2004). [16]

9.2.2 Ekonomická geografie talentu, talent a regionální růst

Jane Jacobsová (1961) ve své práci kladla důraz na roli měst a jejich schopnost zaujmout a přitáhnout kreativní jedince. Rovněž **Erwin Ullman** (1958) si povšiml role, kterou hraje lidský kapitál a talent v procesu regionálního rozvoje a geografii koncentrace. **Robert Lucas** (1988), **Edward Glaeser** (1998), **Curtis Simon** (1998), **V.K. Mathur** (1999) tvrdili, že příčinou růstu a rozvoje měst a regionů je produktivita získaná spojením seskupení talentových lidí. **Ake Andersson** (1985) a **Pierre Desroshers** (2001) si povšimli schopnosti inkubovat, živit kreativitu a zaujmout kreativní lidi a tuto skutečnost

identifikovali jako ústřední faktor regionálního rozvoje. Teorie nového růstu spojená s **Romerem** (1990) dále upozorňuje na spojení mezi znalostmi, lidským kapitálem a ekonomickým růstem.

Spojení lidského kapitálu a regionálního růstu podporují i empirické studie **Eatona a Ecksteina** (1997) a **Blacka a Hendersona** (1997), kteří navrhovali, že ve větší koncentraci lidského kapitálu budou pracovníci více produktivnější. Další empirické studie objevily, že lidský kapitál je silně spojený s městským a regionálním růstem. **Rauch** (1993) prokázal, že platy a bytové nájemné jsou vyšší ve městech s více průměrně vzdělanými lidmi. **Edward Glaeser** (1995) a jeho spolupracovníci, kromě toho, že objevili silný vztah mezi lidským kapitálem a růstem města, dokázali, že je to právě seskupování pracovní síly a talentu co podporuje tendenci firem seskupovat se v regionálních aglomeracích spíše než v mezipodnikových vazbách. **Simon a Nardinelli** (1996) zkoumali spojení mezi lidským kapitálem a městským růstem ve USA a Velké Británii. **Curtis Simon** (1998) a **Spencer Glendon** (1998) se zabývali identifikováním silných vazeb mezi průměrným stupněm lidského kapitálu a růstem regionální zaměstnanosti v průběhu sledovaného časového období. **Florida** našel pozitivní vztah mezi technologickou kreativitou (měřená jako regionální inovace a high-tech průmysl) a kulturní kreativitou (měřená Bohemian indexem) a spolu s **Gary Gatesem** se dále zaměřoval na pozitivní vztah mezi regionální koncentrací high-tech průmyslu a měření diversity, zahrnující procento přistěhovalecké populace, procento gayů a jejich kombinace. [13, str. 87-90]

Seznam všech na tuto problematiku se zaměřujících autorů včetně jejich děl je uveden v příloze (P II).

10 SOCIOLOGIE

Sociologie je společenskou vědou, která zkoumá sociální život jednotlivců, skupin i společností. Zabývá se tedy různými aspekty společenského života, ekonomickými strukturami společnosti, společenskými, pracovními a technickými podmínkami výroby, formami společenského vědomí a společenskými institucemi.

Tvořivost, která je často považována za klíčový faktor úspěchu v dnešní společnosti, byla ještě nedávno spojována s pouze s výjimečnými jednotlivci a jako pojem byla chápána především psychologicky. Z řady výzkumů však vyplynulo, že dochází k velkým rozdílům v projevech tvořivosti v jednotlivých geografických oblastech, subkulturách, přičemž se u jednotlivců může vhodně rozvíjet či naopak potlačovat. Tato skutečnost poukazuje na to, že na míra tvořivosti jednotlivců má zcela zásadní vliv společenský kontext, ve kterém působí a ve kterém byli socializováni. [35]

Teorie kreativní ekonomiky vychází především ze sociální psychologie a čerpá především z poznatků učiněných v oblasti **diversity**, **tolerance** a **sociální psychologie v organizacích**.

Diversita, nebo-li také nízká bariéra vstupu, podporuje a zvyšuje schopnost regionu soutěžit o talenty. V současné době to nejsou pouze firmy, které mezi sebou vzájemně soutěží o přízeň talentovaných lidí, tato soutěživost je i mezi regiony navzájem, což je způsobeno především podporou high-tech průmyslu i širokého spektra ekonomických aktivit obecně. Regiony pochopily, že pokud budou otevřeny diversitě, budou schopny zaujmout širší škálu talentů rozličných národností, než ty, které zůstanou uzavřeny. Získají tím značnou konkurenční ekonomickou výhodu, která se projeví ve vzestupu high-tech průmyslu a rovněž i ve zvyšování jejich příjmů.

Diversita rovněž úzce souvisí s **tolerancí**. Všechny probíhající změny se totiž uskutečňují především díky rostoucí důležitosti kreativity, inovací a znalostní v ekonomice. Díky tomu je stále více bohémských typů lidí začleněno do samotného středu důležitých ekonomických a sociálních tvořivých procesů. Jedině přítomnost významného počtu bohémů v regionech vytváří otevřené a přitažlivé prostředí pro jedince s vysokou hodnotou lidského kapitálu. Konečným důsledkem je poté dynamický a ekonomicky silný region. [13, s.91-128]

Pokud se již vytvoří vhodné prostředí, nesmí se opomenout to, jak tyto kreativní pracovníky úspěšně řídit. Kreativní lidé se projevují různými způsoby, ale to, co mají všichni společné,

je jejich přání působit v takové organizaci a okolí, které budou podporovat jejich kreativitu. Ty společnosti, které jsou schopny toto prostředí poskytnout a vytvořit pak získají velký náskok a větší šanci tyto pracovníky přilákat a vhodným způsobem stimulovat. [15, s. 40-43] **Řízením kreativity** se rozumí získávat ty nejlepší pracovníky, zaujmout je, motivovat, vytvářet příjemné a optimální prostředí a podporu, vést je k odvádění té nejlepší práce a samozřejmě i udržet si je ve své firmě. Tvořivost je rovněž podporována v případech, kdy kreativci mají relativně vysokou míru samosprávy a kdy chápou smysl své práce. [23]

10.1 Syntéza autorů

Prvním autorem, který zavedl pojem sociologie, ve smyslu označení společnosti, je považován **A. Comte** (1839). Rozdělil sociologii na dvě základní části, sociální statiku a sociální dynamiku. Podle něj je předmětem sociologie lidstvo jako celek. Jeho následovníky se stali např. E. Durkheim, V. Pareto a neopozitivisté. **E. Durkheim** (1895) byl pokračovatelem pozitivistické tradice a stal se rovněž zakladatelem sociologismu. Definoval sociologii jako vědu s vlastním předmětem zkoumání a rovněž jako metodu. Dalším přínosem bylo prosazení sociologie na univerzitách a přibližování sociologického poznání široké veřejnosti. Dalším autorem byl **G. Simmel** (1997), který je považován za předchůdce postmodernismu. Podle něj má být předmětem sociologie zkoumání forem sociální interakce. **K. Marx** nazýval svou teorii společnosti historickým materialismem a považoval ho za komplexní společenskou vědu. **N. Ellias** (1939), který je považován za jednoho z nejdůležitějších tvůrců sociální myšlení 20. století, rozvinul koncept pro analýzu sociálního života, kterým chtěl dosáhnout překročení některých dilemat v sociologii. V sociologickém výzkumu se stal významným autorem **R. Merton** (2000), který tuto metodologii obohatil o tzv. focus groups. Jako dalšího autora můžeme jmenovat **G. Lipovetskeho** (1998), který tvrdí, že v postmoderní kultuře má každý právo na dosažení kvalitního života a společenské uznání, a že všechny úrovně mohou existovat vedle sebe, aniž by se vylučovaly. Mezi další autory společnosti můžeme dále zařadit **A. Touraine** a **Daniela Bella**, kteří se zabývali postindustriální společností, rizikovou společností rozpracoval **U. Beck**, postkapitalistickou společnost **P. Drucker**, technetronní **Z. Brzezinski**, postheroickou **Featherstone**, postekonomickou **H. Kahn** a postmaterialistickou společností **R. Inglehardt**. [35]

10.1.1 Diversita

Teorie sociálního kapitálu **Roberta Putnama** (2000) vyjadřuje přesvědčení, že regionální ekonomický růst je spojen se společností, ve které panují mezi lidmi i firmami silné vazby. Rovněž se vyjadřoval k stále více se snižující účasti lidí v různých občanských skupinách, volbách, kostelech a dobrovolnictví. Putnam věřil, že zdravá, občansky uvědomělá společnost je základem prosperity. **Florida** (2001) však svým vlastním výzkumem objevuje zcela odlišný trend. Lidé se neztotožňují se společenstvím popsaným Putnamem. Lidé chtějí žít v quasi anonymitě. Můžeme tedy říci, že sociální struktury, které tedy byly v minulých časech důležité, dnes pracují proti prosperitě. [13, s.27-37]

Ekonomové se dlouho přeli o působení diversity na ekonomický výkon. Již dříve městské a regionální ekonomiky zastávaly názor, že diversita je důležitá pro regionální výkonnost. Termínem diversita však byla myšlena zejména diversita firem a struktur regionálních průmyslů. Zastáncem toho názoru byl například ekonom **John Quigley** (1998) který tvrdil, že regionální ekonomika těží z umístění firem a průmyslů a z jejich vzájemné diversity. V současné době se již zastává názor, že je to právě diversita celkového prostředí, která hraje ústřední a klíčovou roli v přitahování talentů, tj. lidského kapitálu.

Statistik **Robert Cushing** (2001) z University of Texas objektivně a systematicky testoval tři hlavní teorie ekonomického růstu: sociální kapitál, lidský kapitál a kreativní kapitál. Z jeho výzkumu vyplývá, že teorie sociálního kapitálu poskytuje pouze malé vysvětlení regionálního růstu a zároveň dodal, že mnohem lepším vysvětlením takového růstu jsou teorie lidského kapitálu a kreativního kapitálu. Kromě toho také zjistil, že kreativní společnost a společnost sociálního kapitálu se pohybují protichůdnými směry. Kreativní společnosti jsou centry diversity, inovací a ekonomického růstu, zatímco společnost sociálního kapitálu nikoliv. Sestavil statistické modely, aby určil efekty těchto faktorů na růst populace, zahrnul rovněž jednotlivé měření vzdělání a lidského kapitálu, zaměstnání, platů, nerovnosti chudoby a příjmů, inovací a high-tech průmyslu a kreativity a diversity.

[13, s.39-45]
Místa, která jsou otevřená a umožňují tím tak lidem nízké bariéry vstupu, mají větší možnost zaujmout široké spektrum lidí a čerpat tak z jejich kreativity. V této souvislosti se zmiňuje řada knih o roli imigrantů na ekonomický rozvoj. Tuto problematiku zmiňoval již ve své knize „Wealth of Nation“ **Adam Smith**. Později **Mancur Olson** (1986, 1971) ukázal, jak se může úzce sdružená společnost izolovat od vnějšího okolí a potlačit tak svůj

rozvoj. Dalšími autory byli také **Porters** a **Landout**, kteří tuto teorii rovněž potvrdili myšlenkou, že ty stejné pevné vazby, které jim pomáhají, mohou zároveň znemožnit vstup novým lidem. [13, s. 30-31] V knize „The global me“ **Pascal Zachary** (2000) tvrdí, že otevřenost k imigraci je základním kamenem inovací a ekonomického růstu. [13, s. 39-45]

Profesorka **Annalee Saxenian** z UC-Berkeley ve své empirické studii poukázala na vzájemný vztah mezi přistěhovalectvím a high-tech průmyslem, přičemž však úzce nespojuje imigraci s inovacemi. Dalším výzkumným pracovníkem v této oblasti byla **Jane Jacobs**, která se zabývala rolí diversity u firem a lidí v souvislosti se zesílením inovací a růstem měst. Zdůraznila důležitost eklecticismu a invencí jako důležitých komponent městského života. Rovněž upozornila na roli, kterou hrají staré, nevyužité budovy spojené s bohémskou enklávou, jako důležitý prostor pro inovace. Stejně jako Jacobs, tak i **Pierre Desroshers** (2001) si povšiml vztahů mezi diversitou, kreativitou a regionálními inovacemi.

Rovněž **Florida** (2001) svým výzkumem (Melting Pot index) zkoumal vztahy mezi imigrací a high-tech průmyslem (Tech-Pole index). Z výzkumu vyplývá, že i když budou regiony otevřené k imigraci, nemusí to nutně znamenat to, že se stanou kreativními centry.

Zatímco přistěhovalci mohou být důležití pro regionální růst, další, stávající typy diversity statisticky dokazují, že jsou dokonce ještě více důležitější. V 90-tých letech Urban Institute **Garyho Gatese** objevil, že jednotlivá města jsou oblíbená mezi populací gayů. **Floridův** Gay index rovněž prokazuje úzkou spojitost s koncentrací regionálního high-tech průmyslu. Je však jasné, že to nejsou pouze gayové, kteří by předpovídali jistou koncentraci high-tech průmyslu a jeho růst. Jak uvádí **Bill Bishop** (2000) ve své práci „Technology and Tolerance“, jako skupina mohou být gayové předmětem obzvláště vysokého stupně diskriminace. Homosexualita proto reprezentuje poslední překážku diversity v naší společnosti. [13, s. 39-45]

V dostupné literatuře se rovněž můžeme dočíst o tom, že oblasti mohou zaujmout lidský kapitál a talent dvěma vzájemně spojenými mechanismy. Tradiční pohled ekonomů na to, jak zaujmout lidi, je možnost pracovních míst a rovněž ekonomické možnosti. Jak však uvádí **Paul Gottlieb** (1995) ve svém výzkumu, oblasti mohou zaujmout lidi především velkým množstvím nabídek různých výhod pro uskutečnění jejich požadavků na životní styl. **Richard Lloyd** a **Terry Clark** (2001) argumentují, že výhody jsou klíčovým prvkem moderních měst především tehdy, pokud se týkají životního stylu. **Joel Kotkin** (2000) se

zmiňuje o tom, že high-tech průmysly a pracovníci jsou přitahováni širokým výběrem výhod životního stylu. **Glaeser** (1999) a další autoři našli jednoznačný vztah mezi výhodami a městským růstem. Glaeser rovněž poznamenává, že města přitahují lidi stejně jako firmy díky souhře tržních i netržních sil v práci uvnitř nich. [13, str.90-97]

Seznam všech na tuto problematiku se zaměřujících autorů včetně jejich děl je uveden v příloze (P III).

10.1.2 Tolerance

Pro zkoumání účinku bohémství existují 2 prameny literatury. První pojednává o ekonomických, sociálních a kulturních rozdílech mezi bohémskou kulturou, hlavním proudem a buržoazní společností. Druhý pojednává o městech jako o centrech kreativní lidské činnosti a poukazuje na propojení kulturních výhod, kreativity a ekonomického růstu.

Vědečtí pracovníci si již dříve povšimli role, kterou hraje bohémství v moderní společnosti.

Robert Park (1915) zdůraznil důležitost bohémství a subkulturního kapitálu, jak obecně pro společnost, tak především pro města. **Caesar Graña** (1964) si povšiml historického rozdílu mezi bohémstvím a buržoazií. **David Brooks** (2001) ve své knize nejdříve zvlášť definoval třídu buržoazie a bohémů a v souvislosti s kulturní válkou mezi 60. a 80. lety minulého století poukázal na vytvoření nové rovnováhy mezi buržoazními a bohémskými hodnotami. Buržoazní bohémy poté nazval „Bobos“.

Jacobs (1961) již dříve také identifikovala spojení mezi kreativitou, bohémskou diversitou a energickým městským životem. V novější době geografové a další sociální vědečtí pracovníci vnímají střed role kultury a subkultury ve struktuře spotřeby. Geografové, jako například **Neil Smith** (1996), mají velkou zásluhu na poli gentrifikace umělecké společnosti při vytváření rozvoje města.

Úlohu životního stylu, kulturních výhod, přitažlivost lidského kapitálu na ekonomický růst zkoumali například **Terry Clark** a **Richard Lloyd** (2000).

Již výše zmíněný **Caesar Graña**, kromě vyzvednutí rozdílu mezi bohémy a buržoazií, rovněž poznamenal, že bohémové upřednostňují volnomyšlenkářský životní styl a seberealizaci během práce. Sociolog **Daniel Bell** (1976) do středu své teze popření kulturního kapitálu umístil kompromis zábavy a práce.

Jon Seabrook (2000) poukazuje na vzestup takové kultury, která překoná zažitě rozdíly mezi starými a novými kulturami. O vzestupu nové třídy psal rovněž i **David Brooks**. Předkládá však pouze vznik nového druhu životního stylu, ale již se nezabývá základními ekonomickými posuny, které to umožnily.

Sociologové urbanismu rovněž zkoumali roli bohémství v sociální struktuře měst a upozorňovali na roli kulturního a subkulturního kapitálu v moderní společnosti. **Park** si již dříve všiml role subkultur v sociální a územní struktuře měst a mnoho dalších autorů na jeho teorii stavělo. Tvrdili, že bohémské subkultury hrají důležitou roli stabilizujícího elementu společnosti.

Ekonomičtí geografové a regionální vědci dále zkoumali roli kulturních výhod ve firemním umístění a regionálním růstu. Rolí měst, jako center zábavy a životního stylu, se zabývalo několik autorů. **Hannigan** (1998) ve svém díle „Fantasy city“ tvrdil, že město přiláká lidi díky zábavě a vhodným příležitostem pro životní styl. **Terry Clark** a **Richard Lloyd** tuto myšlenku rovněž potvrdili s tím, že klíčovou komponentou moderních měst je jejich zaměření na životní styl. **Joel Kotkin** (2000) dále rozpoznal vztah mezi životním stylem výhod a místních preferencí high-tech průmyslů. [13, s.113-128]

Seznam všech na tuto problematiku se zaměřujících autorů včetně jejich děl je uveden v příloze (P IV).

10.1.3 Řízení kreativity

Zatímco některá prostředí podporují kreativitu, některá ji ubíjejí. Tuto problematiku zmínil již **Adam Smith** (1776) ve své práci, ve které upozorňuje na úskalí jednostranné práce, kterou vykonávají dělníci v továrnách. Říká, že jednostranně vykonávaná práce nenutí pracovníky přicházet s novými inovacemi, nenutí je to porozumět samotné operaci a poté také není možné přicházet s novými vynálezy. Touto problematikou se rovněž zabývali již **William Whyte** a **Jane Jacobs**. Ve svém klasickém díle se **Whyte** (1956) zmiňuje o negativním vlivu organizace a byrokracie na individualitu a kreativitu. **Jane Jacobs** (1961) ve své práci oslavovala kreativitu a diversitu městských sousedství. **John Seely Brown** a **Paul Duguid** (2000) dále popisovali jak organizace vytváří znalosti a kreativitu a jak tato svá aktiva přetvářejí do produktů a služeb. Tvrdili, že kreativita přichází od jednotlivců z malých skupin, které ve své práci zdůrazňují průzkumy a objevy. [15, s.40-43]

Problematikou fungování kreativních pracovišť se zabývala například **Jill Fraser** (2001), která zobrazila pracoviště jako zdroj zvýšeného stresu, stupňujícího se s požadavky a nejistotou, přesto jsou právě tato pracoviště místem, která stimulují zaměstnance. **Arlie Russell Hochschild** (2000) ve svých výzkumech u velkých společností zjistila, že tyto společnosti se nesnaží navodit rovnovážný stav mezi prací a volným časem pracovníků, ale spíše se snaží vytvořit takovou práci, která je přitažlivější než jiné aspekty jejich života.

Změnami, kterými prošly v posledních letech pracoviště, se zabýval i **Andrew Ross**, který v návaznosti na **Davidu Brookse** (2001) poznamenal, že pracoviště přebrala některé z prvků bohémské kultury.

Kreativní lidé a znalostní pracovníci tíhnou k organizacím se solidními hodnotami, jasnými pravidly, otevřenou komunikací, dobrými pracovními podmínkami a slušným zacházením. To, že kreativní chování nemůže být taylorizováno zmiňoval i **Peter Drucker** (1998), který poukazoval na to, že znalostní pracovníky nestimulují finanční pobídky či sankcionování, jako je tomu u manuálně pracujících. Ve své práci napsal, že to, co motivuje znalostní pracovníky je vlastně to, co motivuje dobrovolníky. Jejich přesvědčení musí vycházet z nich samotných a ne z vnějších stimulů. [15, s.129-136]

Také **Edward Glaeser, J. Kolko a A. Saiz** (2001), **Richard Lloyd** či **Terry Clark** (2001) se zabývali problematikou zaměstnaneckých výhod a finančních stimulů. Na základě provedených výzkumů stanovili, že důležitými elementy schopnosti firmy zaujmout kreativní jedince jsou výhody, zábava a životní styl. [13, s. 90]

Předpokladem úspěšné práce podnikatelů, manažerů a týmů, které řídí, záleží na tom, do jaké míry jsou schopni tvořivého myšlení. Tvořivosti v této oblasti se věnovali například **Osborn**, podle kterého má výrazně stimulační stálý pracovní styk s dětmi ve věku 8-12 let. **Parnes** (1967) zavedl metodu brainstormingu, která se používá ve výcviku řídicích pracovníků. Dalšími autory, kteří se zabývali lidmi a jejich schopností využívat tvořivou kapacitu, potenciál a kompetence, byli **Isaksen a Dorval** (1993). Tito autoři pokračovali nejen ve výzkumné činnosti, ale zabývali se také tréninkovými aktivitami. **Cauldron** se zabýval podporou kurzů pro společnosti, které chtějí zvýšit kreativní potenciál svých zaměstnanců. Podle **Ekvalla a Ryhammara** (1999) může být pracovní prostředí popsáno v pojmech 10-ti kvalit, které mohou být kombinovány do jednotlivých kompozitních vlivů. Vyjádřil také předpoklad, že vedoucí styl manažera má vliv na pracovní atmosféru. Z jejich

výzkumů rovněž vyplynulo, že některé organizační zásahy, které bývají chápány jako pozitivní, působí na tvořivost tlumivě a naopak některé organizační zásahy s negativním dopadem na prostředí spíše tvořivost podporují. **Lapierre a Giroux** (2003) identifikovali pracovní atmosféru jako nejdůležitější prediktor z 6-ti základních dimenzí pracovního prostředí, které ovlivňují tvůrčí potenciál a inovaci ve firmě. [23]

Ve svých výzkumech se **Baker, Sweeney a Winkovski** (1967) zabývali organizačními faktory, pracovním klimatem a motivací. **Basadur, Graen a Green** (1982) ověřovali účinnost tréninku tvořivosti u manažerů na kvantitu a kvalitu tvořivých dovedností a na kvalitu produktu. **Amabile** (1988) uvádí jako nejdůležitější faktory, jež stimulují tvořivost a inovaci, faktory prostředí, mezi něž řadí vysokou míru autonomie, přístup ke zdrojům, pracovní a organizační klima, vědomí a uznání inovace. **Dong Jung** (2001) hodnotil dopad stylu vedení spontánní diskuse na tvůrčí kvalitu. Z jeho výsledků vyplynulo, že v podmínkách transformačního vedení pracovníků, jako jednotlivců v brainstormingové skupině, byla kvalita tvořivosti nižší, než u skupiny v podmínkách transakčního vedení.

J. Hauschildt a A.W. Pearson (1994) ve svém výzkumu ověřovali cíle a možnosti inovace v managementu. **J.K. Georgie a Jing Zhou** (2002) ověřovali v pracovních podmínkách organizací, jakým způsobem ovlivňuje pozitivní a negativní nálada tvůrčí aktivitu.[23]

Seznam všech na tuto problematiku se zaměřujících autorů včetně jejich děl je uveden v příloze (P V).

11 PSYCHOLOGIE

Psychologie je obor zabývající se duševními vlastnostmi, procesy a stavy, jejich příčinami a projevy, včetně vzájemných vztahů a interakcí.

Psychologie je pro ekonomii obecně přínosná především tím, že umožňuje poznat, jak lidská psychika ovlivňuje ekonomické chování, které je především chováním lidí. Ukazuje, v jaké míře sociální podmínky určují hranice lidského chování a jaké motivační podněty působí na ekonomické chování. [22, s.19]

Teorie kreativní ekonomiky využívá obor psychologie především v oblasti **tvořivosti**. Mezi přínosy, kterými psychologie přispěla k poznání kreativity můžeme zařadit **odlišení tvořivosti od intelligence** a poznání, že tvořivost je podporována intelektem. Významným přínosem byl i vznik typologií **tvořivé osobnosti**. Mezi další se řadí definování **tvořivého produktu** či samotného **kreativního procesu**. Byla rovněž zformulována **technická kreativita**, která spočívá v tvůrčím využití informačních a komunikačních technologií při výuce, což napomáhá při hledání nových, originálních a optimálních způsobů řešení problémů.

11.1 Tvořivost

Tvořivost je pojem, který se používá v psychologii, v umění, ve vědeckých disciplínách, v teorii vědy, v konstruování, v pedagogice, v řízení a organizaci, v ekonomice a v mnoha dalších oblastech lidského poznání a aktivity. [22, s.153] Je proto zcela zvláštním mezioborovým komplexem schopností, kde se vedle kognitivních faktorů uplatňují i faktory motivační a neintelektové rysy osobnosti. [29] V současné době je tento fenomén sledován více než kdykoliv předtím, protože je považován za rezervoár dalšího rozvoje lidské společnosti, a to mj. přispělo k vytvoření nové průřezové vědní disciplíny zvané kreatologie.

Tvořivost lidí v sobě skrývá velký potenciál a je rovněž nejkvalitnějším projevem lidského ducha, který však v žádné z oblastí není zdaleka plně využit. Tvořivost je přirozená a vlastní každému člověku v určité úrovni. Tvořivost, díky své divergentnosti a otevřenosti, hraje důležitou roli ve flexibilitě reagování, v inovaci a následně převádí všechny nové nápady do reality. Tím se z tvořivosti stává jeden z nejdůležitějších aspektů úspěšnosti manažerské aktivity.

Pojem tvořivost můžeme tedy nejlépe vyjádřit jako chování, které vyplývá ze zvláštního spojení specifických rysů jedince a ze vzájemné interakce jeho kognitivních schopností, motivace a společenského prostředí. Prostředí by při tom nemělo působit jako limitující, ale spíše jako podporující činitel. [23]

Tvořivé myšlení je z hlediska fungování psychiky shodné s obecným procesem řešení problémů. Vykazuje však rozdíly jak v zaměření myšlenkové činnosti na cíl, tak i ve způsobech hledání a použitých operacích. Můžeme o něm hovořit jako o kombinaci logického a intuitivního myšlení. [29]. Základním projevem těchto tvořivých jedinců je jejich schopnost překonávat ontologickou hranici jednoho univerza směrem do jiného. To umožňuje vyšší míra otevřenosti a divergentnost způsobu jejich myšlení. [23]

11.2 Syntéza autorů

Tvořivost se dostala do povědomí lidí především díky systemicky prováděným studiím během minulých několika desetiletí. Vědci jako **Koestler** (1964), **Bodenová** (1990), **Simonton** (1999), **Rogers** (1961), **Hofstadter** (1979) a **Arieti** (1976) pozorovali a analyzovali kreativitu lidí napříč celou lidskou společností. Pomocí biografí, poznámek a dopisů významných tvůrců minulosti modelovali tvůrčí procesy a s nástupem technologie zkoušeli i možnost vytvořit „tvořivé“ počítače.

Problematice tvořivosti a inovací se dále v podmínkách výrobních a nevýrobních organizací zabývali například **Torrance**, **Amabile**, **McKinnon**, **Gardner**, **Treffinger**, **Parnes**, **Besemerová**, **Geschka**, **Gilad**, **Fry**, **Whiting**, **Kirton**, **Runco**, **DeBono**, **Kim**, **Csikszentmihalyi** a **Basadur**. K výrazným osobnostem, které se zabývaly touto problematikou, byl **Guilford** a **R.J. Sternberg**, jejichž práce se zaměřují na výzkum kognitivních schopností a kreativity.

Během toho procesu začali někteří autoři rozlišovat pojmy tvořivost a inteligence a tvrdili, že jejich významy se od sebe liší. Mezi tyto autory můžeme zařadit například **Preitko**, **Motta a Paola**, **Borrone**, **Harringtona**, **McKinnona**, **Dellase** a **Gaiera**. [23]

Ekonomický historik **Joel Mokyr** uskutečnil rozsáhlou studii technické kreativity z klasické antiky přes průmyslovou revoluci, přičemž čerpal ze Schumpeterova rozdílu mezi adaptivními reakcemi a ničivou a inovativní kreativní destrukcí. Ve své práci taky zmínil rozdíl mezi homo economicus a homo creativus.

Kreativita je multidimensionální a empirická. Psycholog **Dean Keith Simonton** (1999) napsal, že kreativita je podporovaná intelektem, který je obohacený rozličnými zkušenostmi a perspektivami. Rovněž tvrdil, že kreativita vzkvétá v určitých místech a označil ji 4-mi charakteristikami: sférou aktivity, intelektuální vnímavostí, etnickou diversitou a politickou otevřeností.

Tvořivost je důležitá rovněž z toho důvodu, že nám dává schopnost syntetizovat. Již Einstein nazval svou práci hrou kombinatoriky. V tvořivosti jde především o výběr informací, vnímání a schopnost přijít s něčím novým a užitečným. Kreativní syntéza, o které se zmiňovala **Boden** (1990), **Arieti** (1976) či **Mednick**, je užitečná v různých směrech - vymýšlení praktických nápadů, teorií nebo náhledů, které můžeme využít při vyřešení problému nebo při tvorbě uměleckého díla. **Boden** rovněž ve své práci napsala, že kreativita se neprojevuje jen u některých lidí, ale že je součástí každého z nás a to již v samotném všimání si, pamatování, vidění, mluvení, naslouchání, porozumění jazyku či rozpoznání různých analogií. **Thomas Kun** dále tvrdil, že kreativita rovněž vyžaduje zdravou sebejistotu, schopnost riskovat, vytvářet nové myšlenky a i přes případnou kritiku porušovat zažitá pravidla.[15, s. 30-35] Americký psycholog **Mihaly Csikszentmihalyi**, profesor chicagské univerzity, tvrdí, že i když se třeba nedosáhne jednoznačného úspěchu, tvořiví lidé zažívají radost z dobře odvedené práce.

Rhodes (1961) se zabýval přezkumem několika desítek definic tvořivosti. Zjistil jejich diametrální odlišnost a také, že se vzájemně překrývají a doplňují. Tvrdil, že existuje několik větví, jejichž zaměření je natolik specifické, že ani jedna nevystihuje podstatu pojmu a pouze jejich unifikace umožní správné definování. Tyto větve nazval jako 4 P - produkt, personality, process, press of environment.

Problematikou tvořivého produktu se zabývali **Bessemerová** a **Treffinger** (1981), kteří popisovali tvůrčí produkt pomocí tří dimenzí a to podle novosti, dopadu výsledného řešení produktu, jeho implementace a elaborace a syntézy.

Třebaže se může problematika kreativního procesu zdát nejasná, byly vytvořeny logické metody, které nám mohou posloužit jako podklad. V roce 1926 vytvořil **Graham Wallas** doposud nejpoblárnější model tvůrčího procesu, který je rovněž i nejvíce používaným. Tento proces tvoří celkem 4 fáze, které začínají přípravou, následuje inkubace, osvětlení a poslední fází je verifikace. Dalšími, kteří se o tuto problematiku zajímali byl například

Osborn, který popsal tvořivý proces jako prolínání imaginativního myšlení a hodnotícího přístupu a **Min Basadur**, který se vytvořil osmifázový model tvůrčího procesu.

Na základě svého srovnávacího výzkumu rozlišuje **Martina Schwarz/Geschka** mezi evropským a japonským stylem myšlení několik alternativních variant tvořivosti. **Kirst** a **Diekmeyer** (1998) komponentovou analýzou určili celkem 15 složek tvořivosti.

Tvořivou osobností se zabýval **Jung**, který rozeznává typy extroverta a introverta, které dále dělí podle převahy různých psychických funkcí na typ smyslový, citový, intuitivní a racionální.

Teresa Amabile (1983) tvrdí, že tvořivost osobnosti má tři složky. Dovednosti v zájmovém či profesionálním zaměření, dovednosti jako předpoklad tvořivosti a vnitřní motivace. Ve své studii o motivaci a odměnách vyzorovala, že vnitřní motivace napomáhá kreativitě, zatímco nadměrná vnější motivace snižuje tvůrčí aktivitu.

Dalšími autory, kteří ve svých studiích zkoumali tvůrčí osobnost byli **MacKinnon**, **Dudek** a **Hall**. Uvedli, že osobnostní rysy, které souvisí s tvůrčím potenciálem jsou relativně stabilní a mají vliv na kvalitu tvůrčího produktu. [22, s. 152-162]

Seznam všech na tuto problematiku se zaměřujících autorů včetně jejich děl je uveden v příloze (P VI).

12 PEDAGOGIKA

Pedagogika je věda o výchově, metodách vzdělávání a vyučování. Zabývá se především řízenými a záměrnými procesy učení.

Mezi nejčastější přínosy, z kterých teorie kreativní ekonomiky čerpá v oboru pedagogiky můžeme zařadit rozvoj a podporu **autonomie** a zkoumání **pedagogických přístupů** ke kreativitě a jejího rozvíjení u studentů. Nebyla opomenuta ani **výchova k tvořivosti**. Další zajímavou oblastí bylo propojení a **spolupráce vysokých škol a podnikatelských subjektů** z pohledu možnosti poskytnutí kreativního řešení jejich potřeb. Dalším přínosem bylo zcela jistě poskytnutí různých možností **tréninku tvořivosti a aktivačních metod**.

K tomu, aby se kreativita mohla rozvíjet, je zapotřebí jí věnovat pozornost ve výchovně vzdělávacím procesu již od školního věku. Velmi důležité je také pokračovat v tomto rozvíjení i v pracovním procesu při řízení lidí a poskytování prostoru pro individuální způsob řešení pracovních úkolů. Nezanedbatelný je i růst v rámci celoživotního vzdělávání.

V současné době, zejména na vysokých školách zabývajících se přípravou manažerů se způsob výuky orientuje na dovednostní formy přípravy. Tyto formy mají instrumentálnější charakter a celkově se jedná o komplexnější přípravu, ve které se jedná o integraci vědomostí a dovedností ze širšího množství oborů. [23]

12.1 Syntéza autorů

Během 90. let 20. století došlo k přesunu zájmu ze sociální psychologie k výzkumu kreativity. Výzkum začal být více založen na kreativitě průměrných lidí uvnitř jednotlivých aspektů vzdělávání. [7]

Ve Velké Británii byli těmi autory např. **Beetlestone** (1999), **Woods** (1995) a **Woods a Jeffrey** (1996), kteří se zabývali výzkumem kreativity u pedagogů a **Draft** (1996), který zkoumal způsob, jak zvýšit kreativitu u pedagoga. Dalším autorem byl **Fryer** (1996), který podnikl rozsáhlý výzkum postojů pedagogů ohledně kreativity v jejich každodenní profesionální práci. **J. Reeve** ve svých pracech zkoumal vliv podpory autonomie na vysokoškolské studenty. Ve své práci rovněž rozebírá tři hlavní body, mezi něž patří to, zda-li se pedagogové mohou naučit podporovat autonomii vůči studentům. V dalším bodu se zabýval tím, jak pedagogové získávají studenty nabídkou vyššího stupně autonomie a

struktury. V posledním bodu se zabýval autonomií, která působí motivačně v případě kvalitního vzájemného vztahu mezi učitelem a studentem. [7]

Z jeho výzkumů vyplývá, že studenti těží z podpory jejich autonomie. Dále potvrzuje, že způsob metody výuky je pro pedagogy, kteří začínají svou praxi na vysokých školách, naučitelný. [23]

Angeloska-Galerska (1996) ve svém díle rozvádí postoj pedagogů ke kreativitě, sociální vztah mezi učitelem a žákem a stupeň vzdělání pedagoga, přičemž tvrdí, že vysokoškolsky vzdělaní pedagogové šíří kreativitu lépe, než pedagogové s nižším vzděláním. **Sternbert a Lubart** (1991) navrhli, že ideální učitel je takový, který se přizpůsobí a vyjde vstříc žakově kreativitě. [7]

Role mentora v šíření kreativity byla rovněž zmiňována v mnoha pracích. Příkladem může být práce **Beetlestone** (1998), **Crafta** (2000), **Fryera** (1996), **Shagoury-Hubbarda** (1996) či **Torrance** (1984). Výzkum navrhuje ustavení modelové role, která poskytne pedagogovi v učební době přístup k rozvoji kreativity. **Shalleross** (1981) identifikovala velký rozsah důležitých strategií v pedagogických přístupech ke kreativitě. Obsahují odpovídající místo a čas pro možný rozvoj kreativní reakce na každou z jednotlivě předložených situací. [7]

Práce **A. Crafta** (1998) dále popisuje projekt, který provedl s 18 pedagogy, kteří se zúčastnili postgraduálního kurzu zaměřeného na podporu jejich schopnosti vést žáky ke kreativitě. V závěru práce bylo uvedeno, že ten, kdo má rozvíjet tvořivost u svých žáků, musí nejdříve začít s rozvíjením tvořivosti u sebe. Rovněž studie **Fodora** (1998) se zabývá vlivem působení pedagogů na rozvoj tvůrčího řešení problémových situací u studentů na technických vysokých školách. [23]

Rhyammer a Broolin (1999) dále navrhli některé vzdělávací programy obsahující behaviorální předpoklady. [7]

M. Parlet a D. Hamilton (1987) se ve svém výzkumu zaměřili na inovační změny, které mohou nastat prostřednictvím použití aktivačních metod ve výuce. [23]

Další autoři, **Heeboll** (1997), **Ball** (1994) a **Hargreaves** (1994), vidí roli vzdělávání stejně tak ve veřejné oblasti, jak i v oblasti ekonomické. Tvrdí, že upřednostňování spolupráce a

týmové práce připravuje žáky a studenty na práci v organizacích, jejichž hlavním cílem je kreativnost, úspěšnost a vysoká konkurenceschopnost v tržním prostředí. [7]

Rovněž i **I. Nuetten** (1992) prosazuje, že vzdělávání v kreativním myšlení na vysokých školách by mělo být orientováno jako příprava na podnikání a řízení firem. [23]

Existuje celá další řada knih vysvětlujících vzájemný vztah mezi výzkumem na vysoké škole a kreativitě v podnikání. **Tegart** (1996) popisuje specifický Australský program, který umožnil spojení mezi vysokými školami, podniky a uživateli. **Walshok** (1996) diskutoval o expandující roli universit USA v ekonomickém rozvoji. **Woolhouse a Cramphorn** (1999) diskutovali o spolupráci mezi vzdělávacími a podnikatelskými organizacemi, které přispěly k ekonomickému obnovení ve dvou velkých oblastech Velké Británie. **Jones a Jenkins** (1999) popisovali podobný projekt ve Walesu zahrnující i Cardiff University. Role kreativity v podnikání a inovativních organizacích ve svých dílech popisoval i **Fatt** (1997,1998). [7]

Další autoři zabývající se hodnocením dvou odlišných vzdělávacích postupů a jejich ovlivňování tvůrčího výkonu byli **Ruscio a Amabile** (1999). **Albert a Runco** (1996) prováděli longitudinální studie se studenty ve kterých hodnotili rozvoj tvůrčího potenciálu. **Parlet, Hamilton** (1987), **Sadler** (2000), **Basadur a Runco** (2000) se rovněž zabývali výzkumy potvrzujícími smysluplnost tréninku tvořivosti. [23]

Seznam všech na tuto problematiku se zaměřujících autorů včetně jejich děl je uveden v příloze (P VII).

ZÁVĚR

V současné době dochází napříč jednotlivými kontinenty k velkým ekonomickým změnám. Jednotlivé státy se od sebe na světovém trhu potřebují odlišit a získat co nejlepší pozici. Východiskem je tedy pro ně získávání kreativních a talentovaných lidí a stejně tak i zahraničního kapitálu. Největší pozitivum, které z kreativity plyne, je její funkce nevyčerpatelného zdroje. Organizace a ekonomické regiony ji využívají k vytváření vysokých příjmů a k jejich stabilizaci do budoucna. Kreativita se tedy stala motorem ekonomiky a konkurenceschopností měst a regionů.

Základním cílem této bakalářské práce bylo analyzovat multioborovost přístupu k řešení problematiky kreativní ekonomiky v závislosti na zachycení jejího vzniku a vývoje, definování nejdůležitějších vědních oborů a oblastí a rovněž uvedení autorů, kteří svými pracemi přispěli k poznání kreativní ekonomiky.

V teoretické části byly zpracovány literární poznatky, na základně kterých se vymezily základní pojmy a nastínila se specifika nově vznikajícího ekonomického směru. Pozornost byla zaměřena na změny, ke kterým došlo v rámci celé ekonomiky a společnosti celosvětově s orientací na USA, Evropskou unii a Velkou Británii.

V praktické části, která byla zaměřena na multioborovost, byly definovány nejdůležitější obory a oblasti, které mají značný vliv na celkové pojetí kreativní ekonomiky. Prvním vědním oborem byla zvolena makroekonomie, jejíž teorie ekonomického růstu se v kreativní ekonomice soustředí především na využívání rozvoje potenciálu omezených zdrojů. Druhým vědním oborem byla zvolena regionální politika, ve které byla podrobněji rozpracována teorie regionálního růstu, ze které vyplynulo několik dosud nezmiňovaných poznatků. Poskytuje zcela nový pohled na příčinu vzniku kreativních center. Na rozdíl od běžných předpokladů spočívajících v přístupu k získání přírodních zdrojů, dopravních cest, daňových úlev či snižování nákladů, řešení problematiky spočívá především v dotacích do vysoce vzdělaných lidí a jejich produktivity. Třetí vědní obor tvořila sociologie, kde vzájemné zabezpečení diversity, tolerance a vhodné řízení kreativity vytváří konkurenceschopné firmy a dynamický a ekonomicky silný region. Čtvrtým definovaným vědním oborem byla psychologie, která je pro ekonomii přínosná především tím, že umožňuje poznat, jak lidská psychika ovlivňuje ekonomické chování. Tvořivost, která se zde jako jedna z oblastí nachází, je zvláštním mezioborovým komplexem schopností a je právě tím druhem aktiva,

od kterého se vše odvíjí. Zásadou posledního vědního oboru, kterým byla pedagogika, může docházet k rozvíjení této schopnosti již od útlého dětství a postupně pak celoživotním vzděláváním. Do této skupiny patří i firemní vzdělávání, které je pro rozvoj člověka a jeho tvůrčí myšlení rovněž velmi důležité.

Velkou část bakalářské práce tvoří syntéza autorů z jednotlivých výše zmiňovaných oborů a oblastí. Práce poskytuje výčet názorů od nejdůležitějších autorů, který je rozpracován v časové posloupnosti a podle druhu zaměření.

V bakalářské práci není uveden úplný výčet všech vědních oborů a jejich oblastí a to především z toho důvodu, že by byl překročen stanovený limit na její rozsah.

Celá práce byla uzpůsobena této problematice tak, aby mohla poskytnout hodnotné a objektivní teoretické východisko pro komplexní pochopení tohoto nového paradigmatu. Vypracovaná bakalářská práce rovněž vycházela z originálních cizojazyčných zdrojů, které umožnily její kvalitnější interpretaci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BENEŠ, Michal. *Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda* [online]. Centrum výzkumu konkurenceschopnosti České republiky : Working paper č. 5/2006 [cit. 2007-11-17]. Dostupné na: <<http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-05.pdf>>. ISSN 1801-4496.
- [2] BLAŽEK, Jiří, UHLÍŘ, David. *Teorie regionálního rozvoje : nástin, kritika, klasifikace*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2002. 211 s. ISBN 80-246-0384-5.
- [3] BROOKS, David. *Bobos : Nová americká elita a její styl*. Kateřina a Martin Weissovi. 1. vyd. Praha : Dokořán, 2001. 279 s. ISBN 80-86569-03-9.
- [4] BUSCHMANN, Kristian, et al. *The rise of the creative class* [online]. SlideShare, c2007 , 6. březen 2008 [cit. 2008-05-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.slideshare.net/whatidiscover/the-rise-of-creative-class/>>.
- [5] *Conclusion* [online]. Department for culture, media nad sport, June 2007 [cit. 2007-11-17]. Dostupné z WWW: <http://www.culture.gov.uk/NR/rdonlyres/040D7B32-1C38-428D-AD0F-55359A67D0BE/0/stayingahead_epukci_chp6.pdf>.
- [6] *Conference purpose : the creative economy* [online]. Creative clusters, c2003-2007 [cit. 2008-05-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.creativeclusters.com/modules/eventsystem/?fct=eventmenus&action=displaypage&id=368>>.
- [7] CRAFT, Anna. *An analysis of research and literature on creativity in education* [online]. [2005] [cit. 2008-05-06]. Dostupný z WWW: <http://www.naction.org.uk/creativity/creativity_report.pdf>.
- [8] *Creative industries* [online]. Department for culture, media and sport [cit. 2007-11-17]. Dostupné z WWW: <http://www.culture.gov.uk/what_we_do/Creative_industries/>.
- [9] *Cultural industries : a focal point for culture in the future* [online]. UNESCO, c1995-2008 , 22.8.2002 [cit. 2008-03-09]. Dostupný z WWW: <http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=2461&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html>.

- [10] *Defining the creative industries* [online]. Department for culture, media nad sport, June 2007 [cit. 2007-11-17]. Dostupné z WWW: <http://www.culture.gov.uk/NR/rdonlyres/43903FD6-0631-4B7B-9FB0-9A51B69A2C59/0/CreativeIndustries_Chapter4.pdf>.
- [11] *Economic performance* [online]. Department for culture, media nad sport, June 2007 [cit. 2007-11-17]. Dostupné z WWW: <http://www.culture.gov.uk/NR/rdonlyres/06B92286-1049-47E0-A124-8CD123F4C589/0/stayingahead_epukci_chp2.pdf>.
- [12] ENGELHARDT, Richard, et al. *A study on creativity index* [online]. Home affairs bureau, the Hong Kong special administrative region government, November 2005 [cit. 2008-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.hab.gov.hk/file_manager/en/documents/policy_responsibilities/arts_culture_recreation_and_sport/HKCI-InteriReport-printed.pdf>.
- [13] FLORIDA, Richard. *Cities and the creative class*. New York : Routledge, 2004. 208 p. ISBN 0-415-94887-8.
- [14] FLORIDA, Richard. *The future of the American workforce in the global creative economy* [online]. cCato Institute, June 4th 2006 [cit. 2007-11-17]. Dostupný na: <<http://www.cato-unbound.org/2006/06/04/richard-florida/the-future-of-the-american-workforce-in-the-global-creative-economy/>>.
- [15] FLORIDA, Richard. *The rise of the creative class : and how it's transforming work leisure, community, & everyday life*. 1st paperback ed. New York : Basic Books, 2004. xxx, 434 p. ISBN 0-465-02477-7.
- [16] FLORIDA, Richard. *What really drives economic development?* [online]. Creative class group, c2008 , 15. listopadu 2006 [cit. 2008-05-06]. Dostupný z WWW: <http://creativeclass.typepad.com/thecreativityexchange/2006/11/what_really_dri.html>.
- [17] FLORIDA, Richard; TINAGLI, Irene. *Europe in the creative age* [online]. Demos, 2007 [cit. 2007-11-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.demos.co.uk/files/EuropeintheCreativeAge2004.pdf>>.

- [18] HOLDEN, John. Publicly-funded culture and the creative industries. London : Kall Kwik, 2007. 44 p. Dostupný z WWW: <<http://www.artscouncil.org.uk/documents/publications/phpuOF22D.pdf>>. ISBN 978-0-7287-1352-9.
- [19] HOWKINS, John. *The creative economy : how people make money from ideas*. London : Penguin Books, 2002. xviii, 263 p. ISBN 0-14-028794-9.
- [20] *International flows of selected cultural goods and services, 1994-2003 : defining and capturing the flows of global cultural trade* [online]. Montreal : UNESCO-UIS, 2005 [cit. 2008-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.uis.unesco.org/template/pdf/cscl/IntlFlows_EN.pdf>. ISBN 92-9189-023-5.
- [21] KOHOUT, Pavel. *Vitamíny pro ekonomický růst*. Praha : Ekopress, 2006. 384 s. ISBN 80-86929-17-5.
- [22] MIKULÁŠTÍK, Milan. *Manažerská psychologie*. 2. aktualizované a rozšířené vyd. Praha : Grada Publishing, 2007. 380 s. ISBN 978-80-247-1349-6.
- [23] MIKULÁŠTÍK, Milan. *Rozvoj tvůrčích a inovačních dovedností u manažerů a jejich pracovních týmů*. Zlín, 2005. 237 s. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Habilitační práce.
- [24] MORELAND, Tim. *Regional economic development : a look at the supply-side approach* [online]. Charles A. Santo, c2006 [cit. 2008-05-06]. Dostupný z WWW: <<https://umdrive.memphis.edu/casanto/www/ch2.htm>>.
- [25] *New growth theory : creativity* [online]. Free world academy, c2005 [cit. 2008-05-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.freeworldacademy.com/globalleader/ecodev.htm>>.
- [26] PURNELL, James. *James Purnell speech to IPPR – „Making Britain the world’s creative hub“* [online]. Department for culture, media nad sport [cit. 2007-11-17]. Dostupné z WWW: <http://www.culture.gov.uk/Reference_library/Minister_Speeches/James_Purnell/James_Purnell_Speech01.htm>.

- [27] SIRŮČEK, Pavel, et al. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie : (vývoj - současnost - výhledy)*. 1. vyd. Slaný : Melandrium, 2007. 511 s. ISBN 978-80-86175-03-4.
- [28] SMOLÍKOVÁ, Marta. *Strukturální politika a kultura* [online]. Konference kultura a strukturální fondy, 9. 12. 2005 [cit. 2007-11-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.institutumeni.cz/res/data/000102.pdf>>.
- [29] STRÁNSKÝ, Michal. *Co je tvořivost* [online]. Outward bound - Česká cesta, c2008 [cit. 2008-05-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskacesta.cz/vzdelavani/VZDreference/VZDclanky/tvorivost>>.
- [30] *The creative industries – an overview* [online]. Department for culture, media nad sport, June 2007 [cit. 2007-11-17]. Dostupné na: <http://www.culture.gov.uk/NR/rdonlyres/6EF81987-5187-4B59-BE49-0DC140B99AB0/0/stayingahead_epukci_chp1.pdf>.
- [31] *The creative economy* [online]. The greenways partnership, c2004 [cit. 2008-05-06]. Dostupný z WWW: <http://www.greenways-partnership.com/backgrou_files/Page807.htm>.
- [32] TOFFLER, Alvin; TOFFLEROVÁ, Heidi. *Nová civilizace : třetí vlna a její důsledky*. Praha : Dokořán, 2001. 125 s. ISBN 80-86569-00-4.
- [33] VAN DER POL, Hendrik. *Key role of cultural and creative industries in the economy* [online]. Canada : Institute for Statistics, 2007 [cit. 2008-05-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.oecd.org/dataoecd/11/47/38703999.pdf?contentId=38704000>>.
- [34] VARADZIN, František, et al. *Ekonomický rozvoj a růst*. 1. vyd. Praha : Professional Publishing, 2004. 329 s. ISBN 80-86419-61-4.
- [35] VESELÝ, Arnošt. *Sociální aspekty tvořivosti* [online]. Praha : Sociologický ústav AV ČR, [2002] [cit. 2008-05-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=238&lst=105>>. ISSN 1214-172.

- [36] VESELÝ, Vlastimil. *Vzestup kreativní třídy* [online]. First innovation Park, c1995-2008 , 12.12.2006 [cit. 2008-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.park.cz/vzestup_kreativni_tridy/>.
- [37] VESELÝ, Vlastimil. *Vzestup kreativní třídy (2)* [online]. First innovation park, 2. 1. 2007 [cit. 2007-11-17]. Dostupné z WWW: <http://www.park.cz/vzestup_kreativni_tridy_2>.
- [38] VESELÝ, Vlastimil. *Vzestup kreativní třídy (8)* [online]. First innovation park, c1995-2008 , 20.11.2007 [cit. 2008-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.park.cz/vzestup_kreativni_tridy_8/>.
- [39] VESELÝ, Vlastimil. *Vzestup kreativní třídy (9)* [online]. First Innovation Park, c1995-2008 , 15.12.2007 [cit. 2008-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.park.cz/vzestup_kreativni_tridy_9/>.
- [40] WUCKER, Michele. *The flight of the creative class: the new global competition for talent* [online]. Creative Fort Wayne, June 2005 [cit. 2008-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.creativefortwayne.net/archives/2005_06.php>.
- [41] WIESAND, Andreas; SÖNDERMANN, Michael. *The „creative sector“ : an engine diversity, growth, and jobs in Europe* [online]. September 2005 [cit. 2007-11-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.eurocult.org/uploads/docs/114.pdf>>.
- [42] *25 questions on culture, trade and globalisation* [online]. UNESCO, c1995-2008 , 23.2.2004 [cit. 2008-03-09]. Dostupný z WWW: <http://portal0.unesco.org/culture/admin/ev.php?URL_ID=18669&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201&reload=1203581548>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DCMS	Department for culture, media and sport; Oddělení pro kulturu, media a sport
ECI	Euro-creativity index; Evropský kreativní index
EFTA	European Free Trade Association; Evropské sdružení volného obchodu
GDP	Gross domestic product; Hrubý domácí produkt
GVA	Gross value added; Hrubá přidaná hodnota
KPMG	KPMG = Klynveld, Peat, Marwick, Goerdeler; Celosvětová síť poradenských společností poskytujících služby v oblasti auditu, daní a poradenství.
NAFTA	North American Free Trade Agreement; Severoamerická dohoda o volném obchodu
OECD	Organization for economic co-operation and development; Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ONS	The office for national statistics; Kancelář pro národní statistiku
R&D	Research & Development; Výzkum a vývoj
UNESCO	United nations educational, scientific and cultural organization; Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Regiony, které vítězí v získávání a udržování kreativních pracovníků.....	16
Obrázek 2 Vývoj počtu zaměstnanců v letech 1900-1999.....	19
Obrázek 3 Evropský kreativní index.....	21
Obrázek 4 Indikátory technologie evropských národů	21
Obrázek 5 The Euro-Creativity Index	22
Obrázek 6 Podíl kreativních průmyslů na GDP.....	23
Obrázek 7 Počet pracujících v kreativních oborech.....	24
Obrázek 8 Faktory 3T.....	35

SEZNAM PŘÍLOH

P I	Makroekonomie
P II	Regionální politika
P III	Sociologie – diversita
P IV	Sociologie – tolerance
P V	Sociologie – řízení kreativity
P VI	Psychologie
P VII	Pedagogika

PŘÍLOHA P I/1: MAKROEKONOMIE

MAKROEKONOMIE – Teorie ekonomického růstu		
Autor	Rok	Publikace
Aghion, P.; Howitt, P.	1992	A model of growth through creative destruction
Aghion, P.; Howitt, P.	1998	Endogenous growth theory
Arrow, K.	1967	The economic implications of learning by doing
Barro, R.	1992	Human capital and economic growth
Barro, R.; Saila-i-Martin, X.	1992	Convergence
Barro, R.; Saila-i-Martin, X.	1995	Economic growth
Becker, G.	1964	Human capital
Casse, D.	1965	Optimum growth in an aggregative model of capital accumulation
Diamond, P.	1965	Governemnt debt in neoclassical growth model
Dixit, A.; Stiglitz J.	1977	Monopolisti competition and optimum produkt diversity
Domar, E.	1966	Eseje o teorii ekonomického rastu
Frank, A.G.	1998	Preface to reorient global economy in the asian age
Frank, A.G.		Transitional ideological models: feudalism, capitalism, socialism
Frank, A.G.		Around the world in eighty years
Grossmann, G.;	1991	Innovation and growth in a global economy

PŘÍLOHA P I/2: MAKROEKONOMIE

MAKROEKONOMIE – Teorie ekonomického růstu		
Autor	Rok	Publikace
Harrod, R.	1939	An essay in dynamic theory
Jacobs, J.	1969	The economy of cities
Jorgenson, D.	1996	Technology in growth theory
Kahn, R.F.	1959	Excercises in the analysis of growth
Kaldor, N.	1956	Alternative theories of distribution
Kaldor, N.	1957	A model of economic growth
Kaldor, N.	1963	Capital accumulation and economic growth
Kajak, M.	1918	Endogenní růstové modely
Keynes, J.M.	1963	Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz
Koopman, T.	1965	On the koncept of optima economic growth
Köhler, G.	1999	Tudory of world income
Kromphardt, J.	1993	Wachstum und Konjunktur, Grundlادن der Erklärung und Steuerung des Wachstumsprozesses
Limpsey, R.; Courant, P.;	1993	Economics
Lucas, R.	1988	On the mechaniscs of economic development
Lucas. R.	1993	Transitional dynamics in two-sector model sof endogenous growth
Mankiw, G.; Romer, D.	1992	A contribution the the empirie of economic growth
Mankiw, G.	1995	The growth of nations
Marx, K.	1954	Kapitál I.

PŘÍLOHA P I/3: MAKROEKONOMIE

MAKROEKONOMIE – Teorie ekonomického růstu		
Autor	Rok	Publikace
North, D.C.	1994	Institutional university matter
North, D.C.		Shared mental models: ideologie and institutions
Obstfeld M.; Rogoff, K.	1996	Foundations of international macroeconomics
Pasinetti, L.	1962	Rate of profit and income distribution in relation to the rate of economic growth
Prebisch, R.	1950	Theoretical and practical problems of economic growth
Prebisch, R.	1981	Capitalismo periférico: crisis y transformación
Ramsey, F.	1928	A mathematical Theory of saving
Rebelo, S.	1991	Long run policy analysis and long run growth
Robinson, J.	1962	A model of accumulation
Romer, P.	1987	Growth based on increasing returns due to specialization
Romer, P.	1990	Endogenous technological change
Romer, P.	1991	Increasing returns and long run growth
Rosenberg, N.	1996	Uncertainty and technological change
Rostow, W.W.	1990	The stages of economic growth. A non-communist manifesto
Schultz, T.	1963	The economic value of education
Schumpeter, J.A.	1987	Teoria hospodárskeho vývoja
Solow, R.	1956	A contribution to the Theory of economic growth
Swan, T.	1956	Economic growth and capital accumulation
Toffler, A.; Toffler, H.	2001	Nová civilizace: třetí vlna a její důsledky

PŘÍLOHA P I/4: MAKROEKONOMIE

MAKROEKONOMIE – Teorie ekonomického růstu		
Autor	Rok	Publikace
Uzawa, H.	1965	Optimal technical change in an aggregative model of economic growth
Wallerstein, I.	1974	The modern world system
Young, A.	1928	Increasing returns and economic progress

Zdroj: [vlastní zpracování]

PŘÍLOHA P II/1: REGIONÁLNÍ POLITIKA

REGIONÁLNÍ POLITIKA – Teorie regionální růstu		
Autor	Rok	Publikace
Aglietta, M.	1979	A theory of capitalist regulation
Anderson, A.E.	1985	Creativity and regional development
Barro, R.; Sala-i-Martin, X.	1995	Economic growth
Becattini, G.	1978	The development of light industry in Tuscany
Bishop, Bill	2000	As city booms, poor get poorer
Black, D.; Henderson, V.	1998	A theory of urban growth
Black, Daniel; Gates, Gary	2000	Demographics of the gay and lesbian population in the United States
Boyer, R.	1990	Regulation school: a critical introduction
Boudeville, J.R.	1966	Problems of regional economic planning
Brusco, S.	1982	The Emilian model: productive decentralization and social integration
Calthorpe, P.; Fulton, W.	2001	The regional city
Canabou, Ch.	2001	The sun sets on the bohemian workplace
Cooke, P.	2006	Regional development in the knowledge economy
Cooke, Philip; Schwarz, Dafna	2007	Creative regions: technology, culture and knowledge entrepreneurship (regions and cities)
David, P.A.	1985	Clio and the economics of QWERTY
Desroshers, Pierre	2001	Diversity, human creativity and technological innovation

PŘÍLOHA P II/2: REGIONÁLNÍ POLITIKA

REGIONÁLNÍ POLITIKA – Teorie regionální růstu		
Autor	Rok	Publikace
Dreier, Peter J.; Eugene, IV. Grigsby; Lopez- Garza, Marta	2000	Regions that work: how cities and suburbs can grow together
Eaton, J.; Eckstein, Z.	1997	Cities and growth: theory and evidence from France and Japan
Emmanuel, A.	1972	Unequal exchange: a study of the imperialism of trade
Feldman, Maryann	2000	Location and innovation: the new economic geography of innovation, spillovers and agglomeration
Florida, R.	1995	Toward the learning region
Florida, R.	2001	Competing in the age of talent: quality of place and the new economy
Florida, R.	2002	Bohemia and economic geography
Florida, R.	2004	Cities and the creative class
Florida, R.	2005	A dire global imbalance in creativity
Florida, R.	2005	The flight of the reative class: the new global competition for talent
Florida, R.; Kloosterman, R.; Landy, Ch.	2006	Creativity and the city: how creative economy is changing the city
Florida, R.	2006	Where the brains are?
Florida, R.	2007	Inside the black box of regional development: human capital, the creative class and tolerance

PŘÍLOHA P II/3: REGIONÁLNÍ POLITIKA

REGIONÁLNÍ POLITIKA – Teorie regionální růstu		
Autor	Rok	Publikace
Florida, R.; Gates, G.; Stolarick, K.;	2007	Urban density, creativity and innovation
Florida, R.	2008	Who's your city?: how the creative economy is making where to live the most important decision of your life.
Florida, R.	2008	The economic geography of talent
Fray, W.; DeVol, R.	2000	America's demography in the new century: aging baby boomers and new immigrants as major players
Friedmann, J.	1966	A general theory of polarized development
Glaeser, E.L	1998	Are cities dying?
Glaeser, E.	2000	The new economics of urban and regional growth
Glaeser, E.; Kolko, J.; Saiz, A.	2001	Consumer city
Glaeser, E. Saiz, A.	2004	The rise of the skilled city
Glaeser, E.; Sheinkman, J.A.; Sheifer, A.	1995	Economic growth in a cross-section of cities
Glendon, Spencer	1998	Urban life cycles
Gottlieb, Paul	1995	Residential amenities, firm location and economic development

PŘÍLOHA P II/4: REGIONÁLNÍ POLITIKA

REGIONÁLNÍ POLITIKA – Teorie regionální růstu		
Autor	Rok	Publikace
Harvey, D.	1982	The limits of capital
Harrington, J.W.; Daniels, Peter W.;	2006	Knowledge-based services, internationalization and regional development
Hirschman, A.O.	1958	The strategy of economic development
Holland, S.	1976	Capital versus the regions
Hospers, G.J.	2003	Creative cities: breeding places in the knowledge economy, knowledge, technology & policy
Jacobs, Jane	1961	The death and life of great American cities
Jacobs, Jane	1969	The economy of cities
Jacobs, Jane	1984	Cities and the wealth of nations
Kelly, Kevin	1998	New rules for the New Economy
Kotkin, Joel	2000	The new geography
Krugman, P.	1991	Geography and trade
Krugman, P.	1991	Increasing returns and economic geography
Landry, Charles	2000	The creative city: a toolkit for urban innovators
Lipietz, A.	1986	New tendencies in the international division of labor: regimes of accumulation and modes of regulation
Lucas, Robert Jr.	1988	On the mechanics of economic development
Lundvall, B.A.	1992	National systems of innovation: toward a theory of innovation and interactive learning
Lundvall, B.A.	1992	Introduction
Lloyd, Richard;	2001	The city as a entertainment machine

PŘÍLOHA P II/5: REGIONÁLNÍ POLITIKA

REGIONÁLNÍ POLITIKA – Teorie regionální růstu		
Autor	Rok	Publikace
Markin, R.; Kitson, M.; Tyler, P.	2006	Regional competitiveness
Markusen, A.R.	1985	Profit cycles, oligopoly, and regional development
Massey, D.	1984	Spatial divisions of labour: social structures and the geography of production
Massey, D.	1995	Spatial divisions of labour: social structures and the geography of production
Mathur, V.K	1999	Human capital based strategy for regional economic development
Myrdal, G.	1957	Economic theory and under-developed regions
North, D.C.	1955	Location theory and regional economic growth
Otgaar, Alexander; Leo Van Den Berg; Jon Van Der Meer	2008	Empowering metropolitan regions through new forms of cooperation
Park, Robert; Burgess, E.	1925	The city
Perroux, F.	1950	Economic space: theory and applications
Pike, Andy	2006	Local and regional development
Piore, M.; Sabel, Ch.	1984	The second industrial divide: possibilities for prosperity
Porter, M.	1990	The competitive advantage, agglomeration economies

PŘÍLOHA P II/6: REGIONÁLNÍ POLITIKA

REGIONÁLNÍ POLITIKA – Teorie regionální růstu		
Autor	Rok	Publikace
Porter, M.	1998	Clusters and the new economics of competition
Porter, M.	2000	Location, competition and economic development: local clusters in a global economy
Romer, P.	1986	Increasing returns and long-run growth
Romer, P.	1990	Endogenous technological change
Rauch, J.E.	1993	Productivity gains from geographic concentrations of human capital: evidence from cities
Richardson	1979	Regional and urban economics
Saxenian, A.	1994	Regional advantage: culture and competition in Silicon Valey and Route 128
Simon, Curtis	1998	Human capital and metropolitan employment growth
Simon, C.; Nardinelli, C.	1996	The talk of the town: human capital, information and the growth of English cities, 1861-1961
Scott, A.J.	1988	Flexible production systems and regional development: the rise of new industrial spaces in North America and Western Europe
Scott, A.J.	1988	New industrial spaces: flexible production, organization and regional growth
Scott, A.J.	2000	The cultural economy of cities (theory, culture and society)
Smith, N.	1984	Uneven development: nature, capital and production of space
Surinach, J.; Moreno, R.	2007	Knowledge externalities, innovation clusters and regional development

PŘÍLOHA P II/7: REGIONÁLNÍ POLITIKA

REGIONÁLNÍ POLITIKA – Teorie regionální růstu		
Autor	Rok	Publikace
Thompson, Wilbur	1965	A preface to urban economics
Ullman, Edwin	1958	Regional development and the new economics of competition
Vernon, R.	1966	International investment and international trade in the product cycle
Yigitcanlar, Tan; Velibeyoglu, Koray; Baum, Scott	2008	Creative urban regions: harnessing urban technologies to support knowledge city initiatives

Zdroj: [vlastní zpracování]

PŘÍLOHA P III/1: SOCIOLOGIE - DIVERSITA

SOCIOLOGIE - Diversita		
Autor	Rok	Publikce
Anderson, A.E.	1985	Creativity and regional development
Bagchi-sen, Sha	2006	Economic geography: past, present and future
Bishop, Bill	2000	Technology and tolerance
Comstock, D.	2004	Diversity and development: critical contexts that shape our lives and relationships
Crouch, Colin	2005	Capitalist diversity and change: recombinant governance and institutional entrepreneurs
Cushing, Robert	2001	Creative capital, diversity and urban growth
Desrochers, Pierre	2001	Diversity, human creativity, and technological innovation
Diller, J.V.	2006	Cultural diversity: a primer for the human services
Frenken, Koen	2007	Applied evolutionary economics and economic geography
Hilpert, Ulrich	2009	Regional development: diversities and disparities (vyjde 28. ledna 2009)
Jacobs, Jane	1961	The death and life of great American cities
Jacobs, Jane	1969	The economy of cities
Jacobs, Jane	1984	Cities and the wealth of nations
Legendijk, A.; Oinas, P.	2005	Proximity, distance and diversity: issues on economic interaction development
Le Heron, R.; Harrington, J.W.	2005	New economic spaces: new economic geographies
Olson, M.	1986	The rise and decline of nations: economic growth, stagflation, and social rigidities

PŘÍLOHA P III/2: SOCIOLOGIE - DIVERSITA

SOCIOLOGIE - Diversita		
Autor	Rok	Publikce
Putnam, R.	2000	Bowling alone: the collapse and revival of american community
Putnam, R.	1996	The strange disappearance of civic America
Quigley, John, M.	1998	Urban diversity and economic growth
Reeves, D.	2005	Planning for diversity: policy and planning in a world of difference
Rowntree, L.; Lewis, Martin; Price, Marie; Wyckoff, William	2006	Diversity amid globalization: world regions, environment, development
Rowntree, L.; Lewis, Martin; Price, Marie; Wyckoff, William	2007	Globalization and diversity: geography of a changing world
Thomas, R.R.	2005	Building on the promise of diversity: how we can move to the next level in our workplaces, our communities, and our society
Zachary, Pascal	2000	The global me, new cosmopolitans and the competitive edge: picking globalism's winners and losers

Zdroj: [vlastní zpracování]

PŘÍLOHA P IV/1: SOCIOLOGIE – TOLERANCE

SOCIOLOGIE - Tolerance		
Autor	Rok	Publikace
Bell, D.	1976	The cultural contradictions of capitalism
Bell, D.	1973	The dominy of post-industrial society
Boyer; Savegeau	1989	Places rated almanac
Brooks, D.	2001	Bobos in paradise: the new upper class and how they got there
Clark, T. ; Lloyd, R.	2000	The entertainment machine
Frank, T.	1997	The conquest of cool: business culture, counterculture, and the rise of hip consumerism
Frank, T.	2001	One market under God: extrémé capitalism, market populism, and the end of economic development
Graña, C.	1964	Bohemian versus bourgeois
Graña, C.	1967	Modernity and its discontents: French society and the French man of letters in the nineteenth century
Hannigan, J.	1998	The fantasy city: pleasure and profit in the postmodern metropolis
Hebidge, D.	1979	Subculture: the meaning of style
Jacobs, J.	1961	The death and life of great American cities
Kotkin, J.	2000	The new geography: how the digital revolution is reshaping the American landscape
Lasch, Ch.	1979	The culture of narcissism: American life in an Age of diminishing expectations
Lears, J.	2000	The golden age (on-line edition)
Lucas, G.	1971	History and class consciousness

PŘÍLOHA P IV/2: SOCIOLOGIE – TOLERANCE

SOCIOLOGIE - Tolerance		
Autor	Rok	Publikace
Park, R.	1915	The city: suggestions for the investigation of human behavior
Seabrook, J.	2000	No brow: the culture of marketing, the marketing of culture
Smith, N.	1996	The new urban frontier: gentrification and the revanchist city
Weber, M.	1992	The protestant ethic and the spirit of capitalism (orig.1921)

Zdroj: [vlastní zpracování]

PŘÍLOHA V/1: SOCIOLOGIE – ŘÍZENÍ KREATIVITY

SOCIOLOGIE – Řízení kreativity		
Autor	Rok	Publikace
Alder, H.	1994	The technology of creativity management decision
Amabile, T.M.	1988	Model of creativity and innovation in organizations, in research in organizational behavior
Amabile, T.M. a kol.	2004	Leader behaviors and the work environment for creativity
Baker, T.L.	1988	Doing social research
Basadur, M.S.	2004	Leading others to think innovatively together: creative leadership
Basadur, M.S.; Findbeiner, C.T.	1985	Measuring preference for ideation in creative problem solving
Basadur, M.S.; Robinson, S.	1998	The new creative thinking skills 33 needed for total duality management to bečime fact
Brennan, A.; Doplet, L.	2004	Networked kreativita: a structured management framework for stimulating innovation
Brown, J.S.; Duguid, P.	2000	The social life of information
Bullinger, H.J.	1999	Turbulent times require creative thinking: New European concepts in production management
Cater, C.; Scarborough, H.	2001	Towards a second generation of KM? The people management challenge
Caudron, S.	1998	Corporate creativity done of age
Dooley, L.; O'Sullivan, D.	2000	Systems innovation manager

PŘÍLOHA V/2: SOCIOLOGIE – ŘÍZENÍ KREATIVITY

SOCIOLOGIE – Řízení kreativity		
Autor	Rok	Publikace
Earl, M.	2001	Knowledge management strategies: toward a taxonomy
Fodor, E.; Steinrotter, D.	1998	Rogierian leadership style and creativity
Fraser, J.A	2001	White-collar sweatshop: the deterioration of work and its rewards in corporate America
Georgie, J.M.; Zhou, J.	2002	Understanding when bad moods foster creativity and good ones don't: the role of kontext and charity of feelings
Gottlieb, Paul	1995	Residential amenities, firm location and economic development
Grystiewicz, N.; Taylor, S.	1995	Job satisfaction and creativity style: an unexpected empirical finding
Hauschildt, J.; Pearson, A.W.	1994	Ends, means and innovation management
Herbig, P.; Jacob, L.	1996	Creative problem – solving styles in the USA and Japan
James, R.T.	2003	Ideas on fostering, creative problme solving in executive coaching
Jung, D.I.	2001	Transofrmational and transactional leadership and their effects on creativity in groups
Martins, E.C.; Terblanche, F.	2003	Building organizational culture that stimulates creativity and innovation
Palmon, R.R.; Illies, J.J.	2004	Leadership and creativity: understanding leadership froma creative problem sloving perspective

PŘÍLOHA V/3: SOCIOLOGIE – ŘÍZENÍ KREATIVITY

SOCIOLOGIE – Řízení kreativity		
Autor	Rok	Publikace
Pollick, M.	1997	Creativity styles of supervising managers
Puccio, G.J.; Talbot, R.J.; Joniak, A.J.	2000	Examining creative performance in the workplace through a person-environment fit model
Reinmoeller, P.; Chong, Li-Choy	2002	Managing the knowledge-creating context: a strategic time approach
Riegel, K.	1990	Tvořivost v řídicí činnosti
Smith, Adam	1776	The wealth of nations; Chapter 1, Part 3, Article II.
Whiting, B.G.	1988	Creativity and entrepreneurship
Whyte, W.H.	1956	The organization man

Zdroj: [vlastní zpracování]

PŘÍLOHA P VI/1: PSYCHOLOGIE

PSYCHOLOGIE - Tvořivost		
Autor	Rok	Publikace
Amabile, T.M.	1987	Motivation to be creative
Amabile, T.M.	1983	The social psychology of creativity
Amabile, Teresa M.; Collins, Mary Ann	1996	Creativity in context: update to the social psychology of creativity
Arieti, Silvano	1976	Creativity: the magic synteHis
Bakalář E.; Erazim, P.	1988	Příspěvky k psychologii tvořivého myšlení
Barron, F.	1968	Creativity and personal freedom
Barron, F.	1969	Creative person and creative process
Barron, F.	1988	Putting creativity to work
Barron, F.; Harrington, D.M.	1981	Creativity, intelligence and personality
Boden, Margaret	1990	The creative mind: myths and mechanisms
Bonneau, G.A.	1999	Evaluating community creativity and innovation
Crawford, R.P.	1994	Rozvíjení tvořivosti
Csikszentmihalyi, M.	1989	Society, culture and person: a system view of creativity
Csikszentmihalyi, M.	1996	The creative personality, in psychology today
Csikszentmihalyi, M.	1997	Kreativitaet
Csikszentmihalyi, M.	1997	Creativity: flow and the psychology of discovery and invention
Csikszentmihalyi, M.; Richards, Ruth	2007	Everyday creativity and new views of human nature: psychological, social and spiritual perspectives

PŘÍLOHA P VI/2: PSYCHOLOGIE

PSYCHOLOGIE - Tvořivost		
Autor	Rok	Publikace
Dacey, John. S.; Lennon, Katleen H.	1998	Understanding creativity: the interplay of biological, psychological and social factors
De Bono, E.	1967	New think
De Bono, E.	1992	Serious creativity
Dellas, M; Gaier, E.L.	1970	Identification of creativity in individuals
Dočkal, V.; Matejík, M.	1997	Osobnostné koreláty rozvíjania tvorivosti – sonda do problematiky
Feldhusen, J.F.	1995	Creativity: a knowledge base metacognitive skills and personality factors
Flowers, J.H.; Garbin, C.P.	1989	Creativity and perception
Furnham, A.	1999	Personality and creativity
Gardner, H.	1988	Creativity: an interdisciplinary perspective
George, J.M.; Zhou, J.	2002	Understanding when bad moods foster creativity and good ones don't: the role of context and clarity of feelings
Geschka, H.; Mägdefrau, H.	2002	How businessmen generate ideas: result of a European survey and comparison with a Japanese Poll, in creativity and innovation management
Ghiselin, B.	1995	The creative process and its relation to the identification of creative talent
Ghiselin, B.	1964	Ultimate criteria for two levels of creativity

PŘÍLOHA P VI/3: PSYCHOLOGIE

PSYCHOLOGIE - Tvořivost		
Autor	Rok	Publikace
Gonzales, M.; Campos, A.;	1997	Mental imagery and creative thinking
Gross, N.	1999	The creativity of action
Guilford, J.P.	1968	The structure of intelligence
Guilford, J.P.; Hoepfner, R.	1971	The analysis of intelligence
Hayes, J.R.	1989	Cognitive processes in creativity
Hlavsa, J.	1985	Psychologické základy teorie tvorby
Hlavsa, J.	1975	Tvůrčí osobnost, její činnost a rozvoj
Hlavsa J.; Jurčová, M.	1978	Psychologické metody zaisťovania tvorivosti
Hlavsa, J.; Kobylka, J.	1974	Psychické stavy v tvůrčím procesu
Hofstadter, Douglas	1979	An eternal golden brad
Isaksen, S.G.	1989	Conceptions of creativity
Isaksen, S.G.	1987	Frontiers of crativity research: beyond the basics
Isaksen, S.G.; Dorval, K.B.	1993	Toward an improved understanding of creativity within people
Isaksen, S.G.; Murdock, M.C.	1990	The outlook for the study of creativity: an emerging discipline
Kaufmann, G.	2004	Two kinds of creativity – But which ones?

PŘÍLOHA P VI/4: PSYCHOLOGIE

PSYCHOLOGIE - Tvořivost		
Autor	Rok	Publikace
Kaufman, James L.; Stenberg, Robert J.	2006	The international handbook of creativity
Khasky, A.D.; Smith, J.C.	1999	Stress, relaxation states and creativity
Kim, S.H.	1990	Podstata tvorivosti
Kim, W.C.; Mauborgne, R.	1999	Strategy, value innovation, and the knowledge economy
Kirst, W.; Diekmeyer, U.	1998	Trénink tvorivosti
Koenigová, M.	1983	Kreativní a systémové myšlení
Koestler, Arthur	1964	The act of creation
Kopel, S.A.; Arkovitz, H.S.	1974	Role playing as a source of self – observation and behavior change
Kristensson, P.; Magnusson, P.R.; Matthing, Y.	2002	Users as a hidden resource for creativity
Kun, Thomas	1962	The structure of scientific revolutions
Leboeuf, M.	1990	Creative thinking
Lodge, N.	1998	Řízení tvůrčích schopností
Lubart, T.I.	1994	Creativity
MacKinnon, D.W.	1962	The nature and nurture of creative talent

PŘÍLOHA P VI/5: PSYCHOLOGIE

PSYCHOLOGIE - Tvořivost		
Autor	Rok	Publikace
MacKinnon, D.W.	1987	Some critical issues for future research in creativity
Mc Guire, W.	1997	Creative hypothesis generating in psychology
McWhinnie, H.J	1995	Model pro souhrnou teorii tvořivosti ve vědě a umění
Mednick, S.A.	1968	The associative basis of the creative process
Mikuláščík, M.	2007	Manažerská psychologie
Mokyr, Joel	1990	The lever of riches: technological creativity and economic progress
Pope, Rob	2005	Creativity: theory, history, practice
Puccio, G.J.	1999	Two dimensions of creativity: level and styl
Rogers, Carl R.	1961	Toward a Tudory of creativity
Runco, M.A.	1993	Cognitive and psychometric issues in creativity research
Runco, M.A.	2003	Commentary on personal and potentially ambiguous creativity
Runco, M. A.	2006	Creativity: theories and themes: research, development, and practice
Sawyer, R. Keith	2006	Explaining creativity: the science of human innovation
Schumpeter	1947	The creative response in economic history
Simoton, Dean Keith	1999	Origins of genius: Daarwinian perspectives
Smékal, V.	1995	Tvořivost a metody jejího rozvíjení
Stein, B.S.	1989	Memory and creativity
Stein, M.I.	1974	Stimulating creativity
Sternberg, Robert J.	1999	Handbook of creativity

PŘÍLOHA P VI/6: PSYCHOLOGIE

PSYCHOLOGIE - Tvořivost		
Autor	Rok	Publikace
Sternberg, R.J.	1997	Intelligence and creativity
Sternberg, R.J.	2004	Why smart people can be so foolish?
Stenberg, R. J.; Grigorenko, Elena L.;	2004	Creativity: from potential to realization
Tardif, T.Z.; Sternberg, R. J.	1989	What do know about creativity?
Taylor, I.A.	1976	Psychological sources of creativity
Tharp, Twyla	2005	The creative habit: learn it and use it for life
Wallas, Graham	1926	The art of thought
Weisberg, Robert W.	2006	Creativity: understanding innovation in problem solving, science, invention and the arts
Žák, P.	2004	Kreativita a její rozvoj

Zdroj: [vlastní zpracování dle č. 23]

PŘÍLOHA P VII/1: PEDAGOGIKA

PEDAGOGIKA		
Autor	Rok	Publikace
Angeloska-Galevska, N.	1996	Children creativity in the pre-schoole institutions in Macedonia
Aranha, M.	1997	Creativity in students and its relation to intelligence and peer perception
Arbet, L.	1990	On confrontation of the methods paradigm in the study of creativity
Bennet, N.	1976	Teaching styles and pupil progress
Bergonzi, L.; Smith, J.	1996	Effects of arts education on participation in the arts
Besemer, S.P.; Treffinger, D.J.	1981	Analysis of creative products: review and synthesis
Binder, R.	1981	Úvod do pedagogiky tvorivosti v technických odborných predmetoch
Buch, K.; Bartley, S.	2002	Learning style and training delivery mode preference
Clapham, M.	1997	Ideational skills training: a key element in creativity training programs
Cohen, W.M.	1990	Absortive capacity: a new perspective on learning and innovation
Craft, A.	1996	Nourishing educator creativity: a holistic approach to CPD
Craft, A.	1997	Identity and creativity: educating for post-modernism?
Craft, A.	1998	Educator perspectives on creativity
Craft, A.	1999	Creative development in the early years: implication of policy for practise

PŘÍLOHA P VII/2: PEDAGOGIKA

PEDAGOGIKA		
Autor	Rok	Publikace
Craft, A.	2000	Creativity across the primary curriculum
Craft, A; Jeffrey, B.; Leibling, M.	2001	Creativity in education: current perspectives on policy and practise
Cropley, A.J.	1966	Creativity and intelligence
Cropley, A.	2001	Creativity in education and learning
Culvenor, J.;	1997	Finding occupational injury solutions: the impact of training in creative thinking
Else, D.		
Čáp, J.	1993	Psychologie výchovy a vyučování
Davis, G.	1976	Research and development in training creative thinking
Ekvall, G.	1991	The organizational culture of idea management: a creative climate for the management of ideas
Fatt, J.P.T.	1997	Creative education
Getzels, J.;	1962	Creativity and intelligence: explorations with gifted children
Jackson, P.		
Haddon, F.H.;	1966	Primary education and divergent thinking abilities – four years on
Lytton, H.		
Haste, H.	1998	Educating for and ecologically sustainable culture: rethinking moral education, creativity, intelligence and other modern orthodoxies
Heeboll, J.	1997	Can entrepreneurship be taught? A Danisch case study.

PŘÍLOHA P VII/3: PEDAGOGIKA

PEDAGOGIKA		
Autor	Rok	Publikace
Helwig, A.	1984	Increasing vocational self – awareness in high school students
Khalufa; Omar H.; Erdoş, G.; Ashria, I.H.	1997	Traditional education and creativity in an Afro-Arab Islamic culture: the case of Sudan
Lauda, L.	1993	Educational technology
Liw, M.	1998	The effect of hypermedia authoring on elementary school students' creative thinking
Nierenberg, G.C.	1982	The art of creative thinking
Parnes, S.	1967	Creative behavior guidebook
Perkins, N.D.	1981	The mind's best work
Ryhammar, L.; Brooklin, C.	1999	Creativity research: historical considerations and main lines of development
Slabbert, J.A.	1994	Creativity in education revisited, reflection in aid of progression
Thatcher, D.	1986	Promoting learning through games and simulations
Torrance, E.	1974	Torrance tests of creative thinking
Wallach, M.	1971	Creativity
Woolhouse, J.; Cramphorn	1999	The role of education in economic development

Zdroj: [vlastní zpracování]